

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Soubor grafických ilustrací Paulo Coelho – Ďábel a slečna Chantal

Bakalářská práce

Autor: Nelly Novotná
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Grafická tvorba – multimédia
Vedoucí práce: Mgr. Lubomír Netušil
Oponent práce: MgA. Petr Hůza

Zadání bakalářské práce

Autor: Nelly Novotná

Studium: P17P0540

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Grafická tvorba - multimédia

Název bakalářské práce: **Soubor grafických ilustrací Paulo Coelho - Ďábel a slečna Chantal**

Název bakalářské práce AJ: A set of illustrations Paulo Coelho - The Devil and Miss Prym

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části, přičemž praktická část je tvořena souborem ilustrací ke knize Ďábel a slečna Chantal zpracovaných technikou dřevorezu. Teoretická část se zabývá ilustrátory tvořícími technikou dřevorezu a to především těmi českými.

COELHO, Paulo. Ďábel a slečna Chantal, Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7203-346-8. KREJČA, Aleš. Techniky grafického umění: průvodce pracovními postupy a dějinami originální tiskové grafiky. Praha: Artia, 1981. RAMBOUSEK, Jan. Dřevorez, dřevoryt a příbuzné techniky. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců).

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lubomír Netušil

Oponent: MgA. Petr Hůza

Datum zadání závěrečné práce: 11.6.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem v seznamu použité literatury uvedla všechny prameny, ze kterých jsem vycházela.

V Hradci Králové dne

.....

Nelly Novotná

Poděkování

Děkuji všem, kteří mi pomáhali během tvoření této kvalifikační práce, měli se mnou trpělivost a byli ke mně shovívaví. Děkuji za podporu své rodině a přátelům, firmě Narex za skvělá rydla, a především svému vedoucímu Mgr. Lubomíru Netušilovi za odborné vedení bakalářské práce a poskytnutí cenných rad, stejně tak mému oponentovi MgA. Petru Hůzovi za jeho čas, který si vyhradil na naše konzultace a mému tatínkovi Michalu Novotnému za opatření matric pro tisk, bez kterých by nebylo možné uskutečnit tuto práci.

Anotace

NOVOTNÁ, Nelly. *Soubor grafických ilustrací k literárnímu dílu Paula Coelho – Ďábel a slečna Chantal*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 73 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá technikou dřevořezu, jako grafické techniky užitě v knižní ilustraci, ale také volné grafiky. Teoretická část je zaměřená především na historický vývoj dřevořezu a představuje české i zahraniční umělce, zabývající se touto technikou. Praktickou část tvoří soubor grafických ilustrací ke knize Paula Coelho – Ďábel a slečna Chantal, vytvořených pomocí štočků z lipového dřeva a jejich následným otisknutím v ručním lisu, upraveným pro tisk z výšky.

Klíčová slova: dřevořez, dřevoryt, Ďábel a slečna Chantal, ilustrace, Paulo Coelho, tisk z výšky

Annotation

NOVOTNÁ, Nelly. *A set of illustrations Paulo Coelho – The Devil and Miss Prym*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 73 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor thesis is focused on woodcut, as a relief printing technique uses in book illustration as well as graphic art. Theoretical part addresses to historical development of woodcut and introduces czech and foreign woodcut artists. Practical part contains a collection of illustrations for *The Devil and Miss Prym* by Paulo Coelho, which were made by using a lime wood blocks and their subsequent printing in a hand press, adapted for relief printing.

Keywords: illustration, Paulo Coelho, relief printing, *The Devil and Miss Prym*, woodcut

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 STRUČNÁ HISTORIE DŘEVOŘEZU A DŘEVORYTU.....	10
1.1 Vývoj technik dřevořezu a dřevorytu	11
1.2 Evropský dřevořez	13
1.3 Japonský dřevořez	15
1.4 Grafika - Mexiko	17
2 INSPIRAČNÍ ZDROJE.....	20
2.1 Čeští autoři minulosti.....	20
2.1.1 František Bílek	20
2.1.2 Josef Váchal	21
2.1.3 Jan Rambousek	22
2.1.4 Karel Svolinský.....	23
2.1.5 Jaroslav Šváb	25
2.1.6 Hermína Melicharová	26
2.1.7 Vladimír Tesař	27
2.1.8 Karel Vysušil	29
2.1.9 Karel Hruška	29
2.2 Současní čeští autoři	31
2.2.1 Jiří Altmann	31
2.2.2 Kateřina Vítečková	33
2.2.3 František Hodonský	34
2.2.4 Jan Holoubek	36
2.3 Světoví autoři.....	38
2.3.1 Paul Gauguin.....	38
2.3.2 Edvard Munch.....	39
2.3.3 Félix Vallotton	41
2.3.4 Käthe Kollwitzová	41
2.3.5 Emil Nolde	44
2.3.6 Ernst Ludwig Kirchner	45
2.3.7 Erich Heckel	47
2.3.8 Karl Schmidt-Rottluf	48
2.3.9 Leonard Baskin	48

2.3.10	Ramon Rodriques	50
3	VOLBA TÉMATU	52
3.1	Paulo Coelho.....	52
3.2	Stručný děj knihy.....	53
4	REALIZACE	55
4.1	Pracovní postup	55
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH.....	64
	PŘÍLOHA A „TITULNÍ STRANA“ 420 X 297 MM.....	I
	PŘÍLOHA B „VISCOS“ 420 X 297 MM.....	II
	PŘÍLOHA C „STARÁ BERTA“ 420 X 297 MM.....	III
	PŘÍLOHA D „CIZINEC“ 420 X 297 MM.....	IV
	PŘÍLOHA E „LES“ 420 X 297 MM	V
	PŘÍLOHA F „SLEČNA CHANTAL V LESE“ 420 X 297 MM	VI
	PŘÍLOHA G „ĎÁBEL A SLEČNA CHANTAL“ 420 X 297 MM.....	VII
	PŘÍLOHA H „SLEČNA CHANTAL“ 420 X 297 MM.....	VIII
	PŘÍLOHA I „DOBRO A ZLO“ 420 X 297 MM.....	IX

ÚVOD

Hlavním tématem mé bakalářské práce je dřevořez a dřevoryt, historický vývoj těchto technik a jejich využití v knižní ilustraci.

Práce představuje několik předních českých i zahraničních umělců, kteří významně ovlivnili vývoj dřevořezu, byli inspirací pro moji tvorbu, a tudíž jejich jména považuji za důležité zde zmínit.

V druhé, praktické, části se věnuji vlastní tvorbě – ilustraci knihy *Ďábel a slečna Chantal*, kterou napsal Paulo Coelho. Techniku dřevořezu jsem zvolila, jelikož mě v dobách studia velmi zaujala. Beru ji jako počátek celého oboru grafiky, a proto si ji také tolik vážím. Zároveň mi tato technika přijde jako naprosto dokonalá pro zpracování ilustrací právě ke knize *Ďábel a slečna Chantal*, jelikož se autor v tomto díle zabývá otázkou dobra a zla, odkazuje zde na Bibli, knihu všech knih, jejíž první grafická vydání byla ilustrována technikou dřevořezu. Děj knihy se odehrává v malé Švýcarské vesnici Viscos, v místě v horách, obklopeném lesy, což bylo dalším důvodem pro zvolení této techniky.

Dřevořezu a dalším technikám tisku z výšky (především linorytu) jsem se věnovala v grafických předmětech. Ačkoliv jsem si za dobu studia velmi oblíbila také lept a suchou jehlu, po těžkém rozhodování jsem zvolila právě dřevořez, jehož ostré přechody mezi tmavou a světlou barvou a neotřelý charakter materiálu dřeva, podle mého názoru perfektně podtrhnou náladu a myšlenku celého příběhu Paula Coelho.

1 STRUČNÁ HISTORIE DŘEVOŘEZU A DŘEVORYTU

Dřevořez je nejstarší grafickou technikou vůbec. Řadí se mezi techniky tisku z výšky, u kterých je k tisku určená kresba vyvýšená z ostatní hmoty tiskové formy.¹

Desky pro dřevořez jsou ze dřeva řezaného výhradně podél kmene na rozdíl od mnohem pozdějšího dřevorytu, který používá zase výhradně desek řezaných napříč kmene. Síla desek kolísá mezi dvěma až osmi centimetry. Dřevořezový štoček vzniká tak, že umělec nakreslí na dřevěnou a vyhlazenou desku kresbu v silnějších čarách. Následně různými rýtky, dlátky a noži vybere mezi čarami všechno, co bude v budoucím tisku bílé, tedy všechny plochy. Na konečně zpracované dřevěné desce, správněji zvané dřevořezový štoček nebo špalíček, vystupují jako žebra silné čáry budoucího tisku. Deska se před tiskem načerní, položí se na ni navlhčený papír a mírným třením a tlakem se barva na papír otiskne. Z počátku se používalo téměř výlučně tlaku ruky, přičemž na tiskový papír se položily ještě další papíry. Později nastoupil tlak stroje, vřetenového lisu.²

Dřevořez a dřevoryt jsou, jak již bylo zmíněno, techniky tisku z výšky, které k dosažení výsledného motivu používají dřevěné matrice, určitým způsobem opracované. Ve zpracování dřeva pro matrici a v jeho následném opracování potom tkví jejich rozdíl. Dřevo pro techniku dřevořezu se používá měkké i tvrdé, málo štipavé. Na tvrdosti dřeva záleží charakter kresby výsledného tisku. Dřevoryt používá destiček řezaných z kmene napříč, dřevo co nejtvrdí. K rytí se používá silných mědirytových dlát. Kresba závisí na tvaru nástroje a je jemnější než u dřevořezu.³

Štoček u dřevořezu je reliéfem linií, jejichž povrch tvoří kresba tisku, ta je provedena na vyhlazenou plochu, případně na křídový povlak štočku a je do štočku řezána zrcadlově obráceně. Poměrná křehkost dřevěného reliéfu kresby si vynucuje hmotnější linii, aby se při tisku zamezilo jeho prasknutí nebo ulomení. Výrazná a výrazová hmota linie a kontrastnost linií a ploch je charakteristickým znakem dřevořezu. Tiskařská čern se nanáší tampony nebo válci na neodřezané části štočku, papír na něj přiložený se obtáhne kartáčem nebo kostkou (hladítkem), při mírném tlaku je používán i ruční lis.

---

¹ RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 11.

² MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 152.

³ KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-7442-003-0. S. 21-45.

Barevný dřevořez je soubiskem několika štočků, z nichž každý se tiskne jinou barvou. Jsou však vypracovány i postupy pro barevný tisk z jednoho štočku.

Dřevořez bílé linie (z něm. Weisslinienschnitt, též jen Weisschnitt) je druh dřevořezu, při němž je z tiskové plochy štočku odřezána linie kresby a po otištění štočku linie kresby jakoby leží na černé ploše. Tím se postup odlišuje od původního dřevořezu, u něhož není odebrána kresba, ale plocha kolem ní. Tento tisk pak vyvolává dojem, že černá linie leží na bílé ploše.

Jak již bylo zmíněno štoček pro dřevoryt je na rozdíl od štočku pro dřevořez odřezán příčně z kmene stromu, nejčastěji zimostřázu, který svou hutností a tvrdostí předčí mědirytovou desku a blíží se tvrdší oceli. Netisknoucí místa jsou odrývána rýtky.

Štoček je reliéfem neodrytých linií, snímaných po nanesení barvy na papír obtažením kartáčem nebo kostkou, ale častěji pomocí ručního lisu, jehož tlaku je možné využít, protože u tvrdého štočku, zpracovaného poměrně mělkou ryteckou stopou, nehrozí nebezpečí ulomení reliéfní linie.⁴

1.1 Vývoj technik dřevořezu a dřevorytu

Mezi první předchůdce dřevořezu patří již různá razítka starých Egypťanů, kteří jimi označovali svůj majetek: otroky, dobytek, náčiní. Rovněž staří Římané měli podobné nástroje, zvané tesserae signatoriae. Další stupeň vývoje na cestě k dřevořezu představuje pestrý tisk vzorů na látky, prováděný z dřevěných desek, do nichž byly tyto obrazce reliéfně vyřezány. V Orientu dřevořez znali již ve 4. století před Kristem, kdežto do Evropy přešel pravděpodobně až teprve počátkem 13. století. Tisk tapet pomocí dřevěných razidel a předtiskování krajek ozdobným způsobem jsou dalšími stupni vývoje. Mohlo by se zdát, že dosažením tohoto stadia bylo již vlastně vše dokonale připraveno k nástupu vlastního dřevořezu, trvalo to ale ještě dost dlouho, nežli se člověku ozvala potřeba po tisku a hromadném rozšiřování obrázků do dřeva řezaných. Půda pro vlastní objev dřevořezu byla připravena teprve tehdy, když se v širších vrstvách obyvatelstva rozšířil zájem o levné obrázky, jež měly chudým nahradit drahé tabulové obrazy a vzácné ručně malované miniatury cenově

---

⁴ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5. S. 87 -88.

nedostupných knih. Nešlo tedy o nějaký nový vynález, nýbrž o známé postupy přizpůsobeny nové potřebě.⁵

Dřevořez je tedy nejstarší grafickou technikou. Je znám již od starověku, v Číně se dřevořezem tiskly náboženské amulety, ve 13. století se dřevořezové štočky používaly k tisku na plátno. Se zavedením papíru pak nastala vlastní éra dřevořezu. Až asi do konce 18. století se používalo převážně desek z ořechového nebo hruškového dřeva.⁶

Dřevoryt, též xyloryt (řec. Xylos – dřevo), další druh tisku z výšky, je v umělecké grafice technika objevená mědirytcem T. Bewickem koncem 18. století.

Rozvíjení technických možností vedlo v 19. století k tónovému dřevorytu, do něhož byly převáděny předlohy kreslířů, ale i obrazy. Techniku využila zejména knižní a časopisecká ilustrace. K urychlení zprůmyslovělé časopisecké a knižní reprodukce byly využívány i objevy fotochemie. Štoček pokrytý emulzí citlivou vůči světlu se stal vlastně fotografickou deskou, na niž byla zcela věrně přenášena předloha k vyrytí. Postup usnadnil rytí nejen perokresby, ale i kresby malované tuší.

Bewickův objev dřevorytu se po Evropě rychle rozšířil především zásluhou časopisů a knihtisku, jehož potřebě věrné a hlavně rychlé reprodukce vycházel vstříc. Touto technikou se prosadilo dílo B. Nicholsona, W. Blakea, J. H. Fussliho, A. Rethela, H. Daumiera, díla preraffaelitního i realistického zaměření. Techniku využívali umělci několika proudů na přelomu 19. a 20. století, např. M. Denis, F. Valloton, E. Bernard, P. Gauguin a další, kteří s velkým porozuměním přejali mnohé z čínských a japonských dřevorytů.

Velkou epochou dřevorytu byla secese, těžící z možnosti plošného výrazu, plynulého vedení linie, ale také ze symbolických významů spojených se dřevem (V. Preissig, J. Konůpek, F. Koblíha, F. Bílek a J. Váchal). S dřevorytem je spojena i obroda krásné knihy (Z. Braunerová).

V dřevorytech K. Kollwitzové, P. Masereela, J. Rambouska, F. Duši, K. Sokola, K. Štíky aj. byla oživena tradice sociálně kritické funkce dřevorytu. Uvědomovací a revoluční úlohu v národně osvobozené boji měla např. mexická grafika v dílech F. Mora, A. Beltrána ad., stejně jako grafika kubánská (I. Venturelli). V Čechách

---

⁵ RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 11.

⁶ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 152.

rozvinuli dřevorytovou ilustraci P. Kotík, K. Vik, M. Romberg, J. Lukavský a M. Švabinský.⁷

1.2 Evropský dřevořez

Teprve vynález knihtisku (Johannes Gutenberg, kolem roku 1450) přinesl pravý rozkvět dřevořezu jako knižní ilustrace. Již roku 1460 vydává Albrecht Pfister v Bamberku jako první dřevořezem ilustrované knihy.⁸

Také zavedení papíru v Evropě vývoj dřevořezu velmi urychlilo. Byl tak nahrazen drahý pergamen a pro tisk dřevořezu byl konečně dodán ten pravý materiál. Dřevořez se pak rychle stal nositelem povznesení, vzdělání a potěšení širokých vrstev. Tento demokratický rys provází dřevořez i všechny další příbuzné techniky dodnes.

Není dosud přesně známo, kdy a kde se první dřevořezy v Evropě vyskytly. Tím méně víme o jejich tvůrcích. V jižním Německu, v Nizozemí, v Burgundsku i u nás se zachovaly listy, které se zdají být nejstarší. Některé z nich souvisí provedením i námětem tak těsně s českou malbou z té doby, že znalci staré grafiky, a byl mezi nimi i drážďanský Jaro Singer, považují Čechy za kolébku dřevořezu.

Kufr Pfister ve své známé knize „Die primitiven Holzschnitte“ (Mnichov 1922) uvádí mezi vybranými reprodukcemi nejlepších dřevořezů na prvním místě list zvaný „Odpočinek na útěku do Egypta“, datuje jej mezi ukázkami své knihy jako jeden z nejstarších rokem 1410 a připouští jeho český původ. Lichotivá domněnka o českém prvenství v dřevořezu nemohla však být dosud prokázána: o primát se hlásí jak Německo, tak i Nizozemí a Francie, zatím co Itálie, Anglie i Španělsko zůstávají co do kvantity i kvality nalezeného materiálu značně pozadu.

Pravděpodobnou dobou vzniku nejstarších, nedatovaných dřevořezů je nejspíše údobí okolo roku 1400. Tehdy již asi řezali první dřevořezáči své kresby do desek ze dřeva hruškového, lipového, případně i ořechového. Tito „Ymagiers“ či „Tallierus d'Ymages“, jak jim říkali ve Francii, „Briefmaller“ nebo „Formschneider“, jak je zvali Němci, bývali kreslíři, řezáči i tiskaři v jedné osobě. Odtud i jednota celkového provedení jejich obrázků, šťastná jednota mezi obsahem a formou, jež charakterizuje nejstarší dřevořezy, většinou svaté obrázky. Pro větší živost a přiblížení k malovaným

---

⁷ BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5. S. 87.

⁸ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 154.

obrazům je jejich autoři i ručně kolorovali. Sami je pak asi také prodávali na jarmarcích u dveří chrámů. Stejným způsobem tvořili ostatně i hrací karty. Ve druhé polovině 15. století pak přibývalo stále více obrázků se světskými náměty. Měly především tendenci výchovnou a poučnou. Divák tu byl například varován drastickým znázorněním následků před pohlavními chorobami, ale i před lehkomyšlnou vírou v kouzelnictví, nebo poučen o anatomické stavbě těla a veden ke správnému životu v domě.

Dřevořezáči měli však zájem, aby jejich listy přinášely i časové informace na způsob dnešních novin. Nacházíme dřevořezy na námět roztržky papeže s císařem, jiné znázorňují aktuální rytířské turnaje. Jako letáky šly tyto tisky z ruky do ruky a stávaly se podle svého obsahu někdy i účinnou zbraní v politických a náboženských zápasech. Pohotiví tehdejší dřevořezáči dělali však již i typickou příležitostnou užitkovou grafiku v dnešním slova smyslu, jako na příklad novoročenky, nástěnné kalendáře, ale i knižní značky.

Provedení těchto starých dřevořezů je prosté, někdy až neohrabané. Vystačí s nejjednoduššími konturami bez stínování. Výrazovým prostředkem je především linie, která se nespokojuje funkcí pouze dekorativní a je při vši prostotě neobyčejně živá, výrazná, nesoucí celou obsahovou i citovou náplň určující výtvarný rytmus každého listu.

Barva jako nedílná součást starých dřevořezů, je koloruje jasnými tóny, které v orámování tmavých kontur dřevořezu připomínají kolorit gotických chrámových barevných oken, jejichž stylu se ostatně dřevořezy blížily i pro svou monumentalitu. Z počátku bývaly tyto listy bez textu, později byl přikomponován ve formě rýmovaných průpovědí na vhodně stylizovaných prouzcích jako rovnocenná součást celé plochy. Až se konečně sesunul mimo obrázek. Byl s ním ale stále vyrýván do jedné desky a tvořil s ním nedílnou slohovou jednotu (tzv. deskotisky). Tyto texty, jejich znění i dialekt jsou velmi důležité, neboť dnes spolupomáhají při určování místa i data vzniku jednotlivých listů.

Mezi nejstaršími datovanými dřevořezy se stal nejznámější list, který byl nalezen v Německu v kartusiánském klášteře Buxheimu u Memmingemu. Dnes je uložen v Ryland's Library v Manchesteru. Představuje svatého Kryštofa přenášejícího na ramenou Ježíška přes vodu a je datován rokem 1423. Dřevořez se zachoval jako

tak mnohé podobné staré dřevořezy tím, že byl vlepen do desek vazby rukopisu datovaného 1417 a chovaného v tomto klášteře. Osvětluje i funkci těchto obrázků v denním životě lidu, který si je přibíjel na skříně, na zdi i na víka truhlic, aby je měl stále na očích, a tak si jimi krášлил svůj prostý život.

Také Francouzi mají podobný vzácný list, nalezený v Malines a představující Pannu Marii s Jezulátkem. Je datován rokem 1418. Znalec starých dřevořezů Courboin ale klade časově na první místo vůbec dřevořez nalezený v Maconu, představující skupinu vojínů pod křížem. Courboin jej umísťuje dokonce do doby okolo roku 1370, ale jednoduchým srovnáním lze zjistit, že list je jistě pozdější. Je to patrné z větší živosti linií a reálněji pojatého pohybu figur, i z umělého řazení v prostoru za sebou, tedy způsobem, který listy z nejstarší doby ještě neznaly.

Umělecky nejpůsobivější jsou listy nejstarší, jímavé svou velkolepou jednoduchostí, která je zvláště výmluvná právě v líčení utrpení Krista. Tato monumentální prostota, zvýšená lapidárním koloritem, působila neodolatelně na moderní mladou uměleckou generaci, když se na počátku 20. století objevovala pro sebe v dřevořezu svůj nejoblíbenější grafický prostředek (Gauguin, Munch a další expresionisté).⁹

1.3 Japonský dřevořez

Dokonalou technikou barevného dřevořezu prosluli Japonci. Japonský dřevořez ovlivnil v 19. století tvorbu předních evropských malířů a grafiků. Japonská technika prodělala období svého růstu, vrcholu i úpadku. Nejlepší barevné dřevořezy japonské vznikly v 18. století a jsou stále pro dnešní grafiky velkým poučením.

U nás se často mluví o japonském dřevorytu, Japonci však užívají prkének řezaných po vlákněch, a proto je správné a přesné pojmenování japonský dřevořez. Také čínské umění a grafika, z níž Japonci vycházejí, má vysokou úroveň. Zadívaté-li se na starý čínský nebo japonský dřevořez, udiví vás, jak východní umělci dovedli používat tak zvané zkratky. O těchto starých umělcích je známo, že dovedli trpělivě a dlouho pozorovat, aby dokonale poznali věci, které chtěli zobrazit. Dokonalým poznáním, které je výsledkem podrobného studia věci, lze rozeznat podstatné od podružného a několika tahy štětce říci vše.

---

⁹ RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 14-18.

Při vši jednoduchosti a úspornosti svého vysokého umění dovedli Číňané a Japonci vyjádřit hmotu a povrch zobrazených předmětů. Obdivuhodně dovedli odlišit na příklad tvrdou skálu od sypké země, rozličné porosty v přírodě nebo různé druhy tkanin. Stromy na jejich dřevořezech poznáte nejen podle obrysů, ale podle způsobu znázornění listů, drobného i velkého, nebo jehličí. Tahem štětce, řezem nožíku, tečkováním nebo čárkováním odlišují nejen listnaté stromy od jehličnatých, ale i listnaté stromy mezi sebou.

Jak již bylo zmíněno, Japonské umění má se starším čínským mnoho společného. Japonci se však převážně, zvláště od 18. století, věnují barevnému dřevořezu. Je zajímavé, jak si Japonci počínali při barevném dřevořezu.

Japonský umělec přenáší svou kresbu tak, že kreslenou stranou nalepí kresbu přímo na připravenou destičku dřeva. A poněvadž je tato kresba na tenkém japonském papíru, její obrysy je zřetelně vidět na rubu papíru. Často před tiskem rozmývá barvy na matrici, a tím dosahuje jemných barevných přechodů. Japonci všeobecně používají k tisku jemných vodových barev, a proto jejich tisky mají půvabnou průzračnost. Aby se barvy nerozpíjely, zahušťují je arabskou gumou nebo rýžovým odvarem. Na tyto matrice je barva nanášena velikým štětce úmyslně nestejně, a proto tištěná barva z jedné matrice je někde tmavší, jinde světlejší. Při tisku záměrně na papír přitlačí někde více, někde méně, a tím dosahuje různé sytosti barev. Kráse japonských dřevořezů napomáhá i výborný japonský papír, který se výtečně hodí ke grafickým účelům. Je velmi tenký, a přitom poměrně pevný a skvěle přijímá barvu. Japonci nám mohou být stále vzorem při barevných tiscích, vzorem, kterého u nás nebylo ještě plně využito a který nebyl plně doceněn.¹⁰

Mezi nejznámější a nejceněnější japonské mistry patří Kitagawa Utamaro (1753–1806), Kacušika Hokusai (1760–1849) a Utagawa Hirošige (1797–1858). Japonský dřevořez velmi ovlivnil evropskou moderní malbu, obzvláště impresionismus (Claude Monet, Edgar Degas) a postimpresionismus (Vincent van Gogh).¹¹

---

¹⁰ EMLER, František. *Jak dělat linoryt, dřevořez, dřevoryt*. Ilustroval Emil KOTRBA. Praha: Mladá fronta, 1958. Jak (Mladá fronta). S. 39.

¹¹ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981.

Obrázek 1: Kacuška Hokusai: Velká vlna u pobřeží Kanagawy. Dřevořez

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kacu%C5%A1ka_Hokusai#/media/File:The_Great_Wave_off_Kanagawa.jpg

1.4 Grafika - Mexiko

Mexiko, země sopek, Indiánů a romantiky má svou vlastní velmi specifickou grafickou tvorbu, která ve světové grafice tvoří zcela ojedinělou skupinu. Podobně jako u nás je jedním z pramenů mexické moderní grafiky lidový dřevořez nebo dřevoryt, jednoduchá ozdoba kramářské písničky. Nemá nic společného s oficiálním uměním, ale reaguje bystře a politicky vždy okamžitě na současnou situaci. Používá s velikou oblibou lebky a kostlivce, často s humorem, který třeba pro pozorovatele z Evropy může působit i poněkud morbidně. V Mexiku je namístě zvláště tehdy, kdy smrt představovala po dlouhou dobu v této zemi tak obrovských sociálních rozdílů jedinou spravedlnost.¹²

V posledních letech se k výkvětu světové grafiky začíná počítat především dílo José Guadalupe Posady, narozeného roku 1851 v Aguascalientes, známého jako

¹² MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 349.

profesionálního rytce zásobujícího tisk i soukromníky satirickými obrázky. Posada se roku 1887 odstěhoval do hlavního města, kde pracoval u nakladatele a vydavatele Antonia Vanegas Arroya, který vydával politické letáčky a krejcarové sešitky. Posada seděl přímo ve výkladní skříni všem na očích a neúnavně pracoval. Vytvořil do dřeva a zinku kolem 15 000 tiskových štočků znamenité kvality na všechna snad vůbec myslitelná témata. Ilustroval nesčíslné kramářské písně, které pak byly lidmi zpívány a rozšiřovány podobným způsobem, jako u nás ještě v 19. století.

Nezapomeňme, že v té době bylo Mexiko zemí analfabetů, kdy se informace nejvíce šířila ústně a obrázek měl přímo zásadní funkci. Posada tím, že byl tak ryze mexický a zároveň současný, se stal světovým, třebaže jako obvykle trvalo velmi dlouho, než byl jeho pravý význam plně oceněn. Pro velkou část svých prací používá také Posada oněch proslulých calaveras, smrtek, všech možných potvor a létajících d'áblíků, dělá si legraci z příšernosti a vyloženě karikuje.¹³

Bouřlivé události doby, střídající se diktatury s politickými vraždami a masovými popravami, krátká období demokracie, to vše mu dávalo přímo fantastický materiál. Stal se kronikářem své doby a země.

Po Posadovi se mexická grafika do jisté míry odmlčuje nebo jen pokračuje v posadovské tradici. Roku 1938 vzniká později proslulá dílna grafické práce, nazvaná ve zkratce TGP – Taller de Gráfica Popular – Dílna lidové grafiky. Odtud vycházejí grafické listy neobyčejné kvality, tematicky opět na pevném podkladu širokým vrstvám srozumitelné grafiky reagující na život kolem sebe, na současné světové problémy boje. Tato grafika pracuje skoro výhradně v dřevorytu a linorytu. Posadova grafika zde dostává ráz moderní a vyspělé grafické práce, zaměření je pokrokové a největší síla je opět v zobrazování Mexika současnosti.¹⁴

---

¹³ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 350.

¹⁴ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 351-352.

Obrázek 2: José Guadalupe Posada: Záhrobní taneček. Dřevoryt

Zdroj: Z knihy *O grafice*, Jindřich Marco

Obrázek 3: José Guadalupe Posada: Kostlivec Dona Quijota. Dřevoryt, otisk na šedomodřém papíře

Zdroj: Z knihy *Grafické Techniky*, Aleš Krejča

2 INSPIRAČNÍ ZDROJE

Kapitola Inspirační zdroje, obsahuje základní informace o autorech, které považuji za nezbytné zde zmínit a jejichž tvorbou jsem byla při své práci přinejmenším okrajově ovlivněna.

2.1 Čeští autoři minulosti

V této kapitole bych ráda zmínila české autory, kteří se v minulosti zabývali především technikami dřevořezu a dřevorytu. Jsou to stěžejní jména pro moji práci. Těchto umělců si velmi vážím.

2.1.1 František Bílek

František Bílek, narozen roku 1872 v Chýnově u Tábora, byl sochař a grafik vycházející ze symbolismu. Snílek a vizionář Bílek začal pracovat již na konci 19. století a pokračoval až do druhé světové války. Bílek pracoval především v přímo vášnivě řezaném dřevorytu, který mu byl jako sochaři tvořícímu s oblibou plastiky ve dřevě zvláště blízký. Je tu i řada Bílkových prací v litografii, obyčejně s podtiskem.¹⁵

František Bílek – umělec, představitel epochy symbolismu a secese – byl nejen sochař, řezbář a keramik, ale také grafik, kreslíř, ilustrátor, autor návrhů knižních vazeb i různých druhů užitého umění a také dobrý architekt.

Zpočátku byl námětem jeho děl pocit zoufalství nad vinami člověka. Postupně však v jeho díle převládá naděje, vykoupení a víra. Ve svých grafikách František Bílek často volil motiv vody, ohně a měsíce, také postavu kněze u oltáře a vlastním navrženým písmem doprovázel některé své grafické listy. Kresbami a dřevoryty ilustroval například Březinovy básnické sbírky *Tajemné dálky*, *Ruce*, dále také Březinovy sbírky esejů *Hudba pramenů*, knihu jeho dopisů i velkou publikaci o Březinovi. František Bílek také dřevoryty a litografiemi ilustroval dílo *Dokonanie kněh šesterých* od Tomáše ze Štítého.¹⁶

---

¹⁵ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 280.

¹⁶ Heslo rejstříku: Bílek František (František Bílek): Muzea a galerie na Vysočině on-line. Muzea a galerie na Vysočině on-line: Titulní stránka [online]. Copyright © *Muzea a galerie na Vysočině* on [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: https://www.mgvysociny.cz/vismo/rejstrik.asp?id_org=450032&rh=1202

Obsahem je Bílek nejbližší poezii Otakara Březiny, ostatně Bílkova blízkého osobního přítele. Bílkovy listy jsou dnes velmi vzácné a vysoko ceněné. Kdo by chtěl Bílkovo metafyzické dílo poznat blíže, má možnost navštívit Bílkovu vilu v Praze poblíže Chotkových sadů, kde je stálá expozice Bílkova výtvarného úsilí.¹⁷

2.1.2 Josef Váchal

Josef Váchal narozen roku 1884 v Milavči u Domažlic, byl tvůrce velké obraznosti, podivné fantazie, humoru i revolty proti světu krutostí a měšťáctví.¹⁸

Váchal byl v našem umění zcela mimořádný zjev, který je těžko nějak klasifikovat. Jeho původním povoláním bylo knihvazačství. Grafice se učil soukromě a lze říci, že v základu byl vlastně samoukem. Tím úctyhodnější je jeho cesta, končící přece jen uznáním (zasloužilý umělec, 1969). Po dlouhou dobu se zdálo, že Váchalovo dílo bude zapomenuto jako tolik ostatních hodnot minulosti, ale kupodivu byl Váchal znovu objeven a stal se pro milovníky umění i pro sběratele vysoce žádoucím umělcem. Váchal pracoval v grafice dřevorytem jak černobílým, tak i barevným.

Vytvořil dlouhou řadu cyklů i mnoho listů volné grafiky, tematicky dost různorodých, ale vždy velmi extravagantních, vytvořených s velkou dávkou fantazie a vynalézavosti. V nespokojenosti s výtvarným stavem české knihy se dal Váchal na výrobu knih zcela sám. Přesně po středověkém způsobu raných blokových knih řezal Váchal do jediné desky obraz i písmo a vytvářel z nich celek velké působivosti. Jako vždy, když je něco právě v módě, tak i při současném zájmu o Váchalovo dílo, je sbírání Váchalovy grafiky dnes záležitostí velmi nákladnou. Alespoň to nyní tvoří jakousi dodatečnou satisfakci umělci, který za svého života vedl s celým světem boj. Josef Váchal svůj zápas přece jen vyhrál.¹⁹

Mezi jeho nejznámější díla patří kniha *Krvavý román* nebo ilustrace k Demlovu *Hradu smrti*. Během svého života nebyl doceněn, jistého uznání se mu dostalo až titulem zasloužilý umělec v roce 1969.²⁰

---

¹⁷ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 280.

¹⁸ HOURA, Miroslav. *Jak se dívat na grafiku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice všeobecného vzdělání. S. 194.

¹⁹ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 290.

²⁰ Josef Váchal – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_V%C3%A1chal#cite_ref-4

Obrázek 4: Josef Váchal: *Ostrov blaženců*. Barevný dřevorez, 208 x 208

Zdroj: Z knihy *Grafické techniky*, Aleš Krejča

2.1.3 Jan Rambousek

Jan Rambousek narozen roku 1895 v Praze, se v poválečných 20. letech stal jedním z prvních významných představitelů sociálně zaměřené tvorby, která v české grafice tvořila silný proud. Jeho význam pro českou grafiku je zřejmý až od 70. let minulého století. Tento pozdní žák Švabinského věnoval svou životní pozornost především malému člověku velkoměsta a jeho osudům, ať již v Praze nebo při krátkém pobytu v Paříži. Rambousek byl až zpravodajsky přesný umělec, který bídu nějak nepatetizoval, jen ji líčil se soucitem a pochopením. Jednotlivé Rambouskovy listy, ať již ve výtečném dřevorytu, nebo v litografii se občas ještě objeví, jeho cykly (z nejnámějších: „Spodina“ – 1920, „Z města světla“ – 1922, „Bludička“ – 1923, „Komedianti“ – 1928) jsou dnes již velmi vzácné. Pro Rambouska byla grafika skutečně životním posláním. Byl deset let ředitelem Státní tiskárny, napsal řadu knih o grafice, všechny vynikají vysokou odborností a patří do každé sběratelské knihovny.²¹

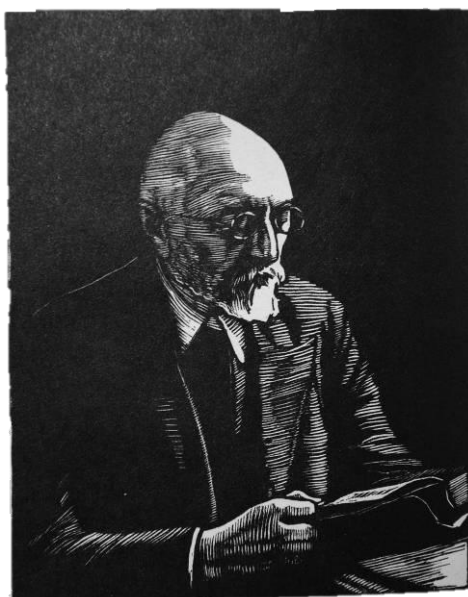
---

²¹ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 294.

Obrázek 5: Jan Rambousek, ilustrace, *Balada zimní*, dřevoryt. Jan Neruda, *Ballady a romance*, 1925

Zdroj: Archiv autorky

Obrázek 6: Jan Rambousek, frontispis, dřevoryt. Miguel de Unamuno, *Tragický pocit života v lidech a v národech*, 1927

Zdroj: Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze

2.1.4 Karel Svolinský

Karel Svolinský se narodil 14. ledna 1896 na Svatém Kopečku u Olomouce. Ve čtrnácti letech odešel do Prahy, kde se začal učit v řezbářské dílně mistra Jiljího V. Ziky

na Královských Vinohradech. Po Zikově smrti pokračoval v učení u mistra řezbáře Františka Lišky na Kampě. Továřskou zkoušku složil v dílně u řezbáře Adolfa Baucha. Jako řezbářský tovaryš se vrátil do dílny Františka Lišky. Po přijetí na státní uměleckoprůmyslovou školu v Praze začal v roce 1919 studovat v řezbářském ateliéru Štěpána Zálešáka. Po dvou letech přešel do sochařského ateliéru k Bohumilu Kafkovi. Posléze našel uplatnění ve speciálním grafickém ateliéru Františka Kysely.

Roku 1922 obdržel Svolinský svoji první cenu za návrh ex libris pro Československý spolek sběratelů a přátel ex libris. Studia ukončil v roce 1927. Roku 1928 získal od ministerstva školství a národní osvěty půlroční stipendium pro studium v Paříži. Následovala řada cest po Evropě, zvláště po Francii a Itálii. Později zavítal také do USA, které navštívil několikrát.

V roce 1945 byl jmenován profesorem Uměleckoprůmyslové školy v Praze a o rok později profesorem Vysoké školy uměleckoprůmyslové. Roku 1961 byl jmenován národním umělcem. Získal zlatou medaili za grafiku na Mezinárodní výstavě ve Francii (1937), později obdržel vysoká mezinárodní ocenění za knižní grafiku, např. zlatou medaili na Mezinárodním knižním veletrhu v Lipsku 1965 za ilustrace pohádek a Velkou cenu (1978) tamtéž, stříbrnou medaili za ex libris udělenou na bienále v Polsku. Na EXPO 1958 v Bruselu získal Čestný diplom za vitráž.

Vystavoval doma i v zahraničí (Německo, Rumunsko, Itálie, Holandsko, Francie). Jeho umělecká tvorba má široký záběr.²²

Těžištěm jeho tvorby je kresba inspirovaná lidovými tradicemi, folklórem a přírodou. Kromě kresby se věnoval především volné, drobné (Ex libris) a užité grafice (plakáty, bankovky, známková tvorba), při jejíž tvorbě experimentoval s grafickými technikami. Typickou grafickou technikou je pro něj dřevoryt a dřevořez (související s jeho vyučením řezbářem).²³

---

²² EHLOVÁ, Marta. *Můj přítel Karel Svolinský*. Praha: Lika klub, 2002. ISBN 80-86069-20-6. S. 100.

²³ MALÝ, Zbyšek a Alena MALÁ, ed. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2010*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2010. Prameny a dokumenty (Výtvarné centrum Chagall). ISBN 80-86171-24-8.

Obrázek 7: Karel Svoboda: *Venkovská dívka*, dřevorez, 1959

Zdroj: Z knihy *Jak se dívat na grafiku*, Miroslav Hůra

2.1.5 Jaroslav Šváb

Jaroslav Šváb, narozen roku 1906 v Hodoníně, získal vzdělání v letech 1925–1931 na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u Františka Kysely a Jaroslava Bandy. V letech 1939–1948 vedl v grafickou školu *Officina Pragensis*, kterou založil Hugo Steiner-Prag.

Ve své tvorbě se zabýval většinou aspekty knižního umění, zejména tvorbou knižních obálek, knižních vazeb, ale také tvorbou plakátů. Knižní obálky s jednoduchým geometrickým členěním a ve třech kontrastních barvách ve stylu konstruktivismu a minimalismu vytvářel nejčastěji pro nakladatelství Mladá fronta a SNKLHU a Odeon. Kromě toho se zabýval knižní grafikou s krajinářskými motivy.

Z grafické dílny Jaroslava Švába vyšlo přes tisíc knih. Je to počet vysoký, pravděpodobně jeden z největších, jakého kdy bylo v Čechách dosaženo. Toto číslo svědčí nejen o výtvarnickové pílí, ale především o nakladatelské důvěře ke kvalitě jeho

práce. Byl člen SČUG Hollar, s nímž pravidelně vystavoval. Od roku 1964 se účastnil Bienále užité grafiky v Brně. Od roku 1966 byl zasloužilým umělcem.²⁴

2.1.6 Hermína Melicharová

Hermína Melicharová, narozena roku 1923, vytvořila řadu volných listů a bylo překvapením, když tato grafička orientálních námětů se schopností prožít emoce starých kultur ukázala graficky zcela novou tvář a přišla s četnými listy architektur staré Prahy, černobílými i barevnými. Její zájem se později začal přiklánět i k českému krojovému folklóru a k zobrazování lidových zvyků různých českých krajů. Současně se ale zabývala také tvorbou listů geometricky pojímaných čistě grafických tvarů působících velmi dekorativně, a to především v dřevořezu.²⁵

Obrázek 8: Hermína Melicharová: Bez názvu

Zdroj: <http://hollar.cz/umelci/melicharova-hermina/>

---

²⁴ ŘEZÁČ, Jan. *Písmo jako symbol a objekt v tvorbě Jaroslava Švába*. Praha: Nakl. čs. výtvarných umělců, 1967.

²⁵ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 322.

Obrázek 9: Hermína Melicharová: Bez názvu

Zdroj: <http://hollar.cz/umelci/melicharova-hermina/>

2.1.7 Vladimír Tesař

Vladimír Tesař se narodil roku 1924 v Praze. Jeho grafická činnost začíná v roce 1959 spolu se založením skupiny M 57, kam patřil i František Peterka a Jaroslav Šerých. Program skupiny se opíral o zobrazení problémů plného světa, ve kterém je nám souzeno žít a s jehož otázkami se musíme umět nějak vyrovnat. Grafika pak má zobrazovat i složitá vnitřní dění v člověku, jeho radosti i jeho strach, jeho sounáležitosti s okolním světem i jeho samotu v bolesti. Taková syntéza skutečnosti a fantazie, bdění i snění je typická pro celé Tesařovo závažné dílo. Tesař v různých technikách, zvláště v suché jehle, dřevořezu, dřevorytu a linorytu, ale také v leptech i litografiích, vytváří jakési naléhavě na člověka apelující básně, které lze těžko srovnat s jakoukoliv jinou grafickou tvorbou jeho doby. Jedná se o často skrytý, ale vždy objevitelný děj, drama, napětí. Zároveň lze v Tesařově tvorbě vyzorovat i jakýsi kriticky posměšný, až karikaturní rys, případně až herecké zaujetí světem, jako velikým divadlem.

Celé grafické dílo, a nejen grafické, spočívá na podkladu vyhraněné exprese a emoce. Tesař je milovníkem noci a její tajemnosti a v noci také vzniklo skoro celé jeho tak meditativní dílo. Vyvážením tichých nočních pracovních hodin jsou Tesařovy líbezné krajinářské akvarely s kouzelným viděním barev, jimiž pražský rodák Tesař oslavuje svůj druhý domov, drsnou a malebnou Českomoravskou vysočinu. Pro sběratele je bohužel grafické Tesařovo dílo téměř nedostupné, protože většina listů

existuje jen v několika málo exemplářích. Určitou vinu má na tom vyčerpávající práce ilustrátorská – z ústředních titulů si připomeňme alespoň Babičku Boženy Němcové.²⁶

Obrázek 10: Vladimír Tesař: Odboj. Dřevořez, 1960

Zdroj: Z knihy Jak se dívat na grafiku, Miroslav Houra

---

²⁶ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 319.

Obrázek 11: Vladimír Tesař: *Don Quijote*. Dřevořez, 1967

Zdroj: Z knihy *O grafice*, Jindřich Marco

2.1.8 Karel Vysušil

Vysušil, narozený v roce 1926, si vždy potrpěl na technický experiment při svém grafickém tvoření a kombinoval různé techniky tisku z hloubky, např. v pokusném cyklu „Tvary“. Zkoušel i mezzotintu, dokonce barevnou, a míchal několik grafických postupů přes sebe. Postupem let přibral do svého technického arzenálu další moderní technické postupy, ruční zásahy.

Původně pracoval Vysušil v dřevořezu na listech s vyhraněným humanistickým obsahem, který později zcela ustoupil grafice nefigurativní a úpornému hledačství nových forem vyjádření. V tom je také velký Vysušilův přínos moderní české grafice.

Poslední vývoj přivádí Vysušila postupně zpět k vidění určitých skutečností, pojatých ovšem tímto umělcem ve zcela jiných souvislostech než v prosté narativní realitě.²⁷

2.1.9 Karel Hruška

Hruška, narozen v Praze roku 1930, na naší zemi stál pevně rozkročen a viděl svět, takový, jaký je. Dovedl dřevořezům dát značnou údernost a dramatickou akci. Ve svém

²⁷ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 322.

grafickém díle se zabýval výhradně člověkem a jeho životem. Ze všech dějů vybíral epicky dramatické jádro přenášené do jeho listů až monumentálně pojatou grafickou zkratkou, často až úderným náznakem velké expresivní síly. Tak tomu je v obou Hruškových protiválečných cyklech. Zároveň byl přitahován světem Shakespeareovských her, které byly podnětem k rozsáhlému cyklu dřevorezů velkých formátů doplněných barvou. Protikladem tohoto prostředí je svět sportu, jehož zobrazování je u nás v grafice spíše vzácností. Hruška byl bezesporu grafikem mimořádných schopností a jeho dílo by zaslouženě mělo být předmětem zájmu sběratelů.²⁸

Obrázek 12: Karel Hruška: Ze shakespearovského cyklu. Barevný dřevorez, 1973–1974

Zdroj: *O grafice*, Jindřich Marco

---

²⁸ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 331.

Obrázek 13: Karel Hruška: Ze shakespearovského cyklu. Barevný dřevorez, 1973–1974

Zdroj: O grafice, Jindřich Marco

2.2 Současní čeští autoři

V této kapitole uvedu několik českých, žijících autorů, jejichž práce mě zaujala a inspirovala. Jedná se konkrétně o Jiřího Altmanna, Kateřinu Vítečkovou, Františka Hodonského a Jana Holoubka. Každý z těchto umělců je neuvěřitelně autentický, ačkoliv všichni převážně pracují nebo pracovali právě technikou dřevorezu.

2.2.1 Jiří Altmann

Akademický malíř Jiří Altmann se narodil 28. ledna 1942 v Praze. V letech 1960–1966 studoval na Akademii výtvarných umění, v letech 1968–1971 pracoval v Essenu v nakladatelství Girardet. Zabývá se grafikou, ilustrací, kresbou, restaurováním. Vedle dřeva, zejména techniky dřevorezu, jej zajímají i jiné přírodní materiály, například kámen.²⁹

Ve své generaci přední představitel expresivního dřevorezu, zhodnocujícího elementární robustnost a archaizující poetičnost původních tisků. Vedle drobných formátů vytváří velkorysé monumentální kompozice symbolicko – alegorického pojetí, zabývající se vztahem člověka a přírody (Melancholická vzpomínka, 1967; Jabloňový květ, 1976).

---

²⁹ Autor. Jiří Altmann [online]. Dostupné z: <http://altmannjiri.cz/autor.html>

Po vzoru středověkých blokových knih vytváří grafické listy, v nichž se obraz organicky prolíná s textem. Vedle volné grafiky se věnuje též kresbě a ilustraci.³⁰

Obrázek 14: Jiří Altmann, Lodě I. Suchý dok, 1978

Zdroj: Z pozvánky na výstavu Jiřího Altmanna, která probíhala od 7. února až do 4. dubna 2018 v Galerii Univerzity Pardubice

---

³⁰ TOMEŠ, Josef a Alena LÉBLOVÁ. Československý biografický slovník. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0443-2.

Obrázek 15: Jiří Altmann, *Kaštan*, 2009

Zdroj: Z pozvánky na výstavu Jiřího Altmanna, která probíhala od 7. února až do 4. dubna 2018 v Galerii Univerzity Pardubice

2.2.2 Kateřina Vítečková

Kateřina Vítečková, narozena v Opavě roku 1931, je absolventkou Střední průmyslové školy textilní v Brně u prof. Mervarta v roce 1952 a Vysoké školy umělecko-průmyslové v roce 1959. Z její tvorby lze snadno vyčíst vliv profesora Kybala, u kterého nejprve studovala obor textil: výrazná jásavá barevnost, promyšlené uspořádání plochy jednotlivých listů. Umělkyně ale po roce přešla do ateliéru Karla Svolinského, který jí poskytl široké možnosti seberealizace. Přednostně se pak věnovala technice dřevořezu, která je náročná na čas zvláště v případě, že grafik ručně samostatně tiskne každý list.

Výsledky jsou ovšem obdivuhodné a není divu, že výtvarnice za svou diplomovou práci „Povídky ze staré Francie“ získala ještě čestný rok na škole.

Přesto, že se nejprve věnovala převážně ilustrační tvorbě pro malé čtenáře, brzy začala využívat a plně uplatňovat techniku litografie, která jí vyhovuje nejen proto, že může plně uplatnit a využít výraznou, živou a jásavou barevnost, ale navíc je mnohem rychlejší než ručně tištěný dřevořez.

Když kunsthistorička Eva Bužgová přirovnala na výstavě v Hollaru dílo Kateřiny Vítečkové k tvorbě Jana Zrzavého či Jeana Miróa, mnozí souhlasili. Její tvorba je naprosto originální a osobitá, výrazové prostředky jsou na první pohled jednoduché, děj se zaměřuje na určitý okamžik, ale přesto jsou listy dostatečně výmluvné, sdělné, pravdivé a prozrazují mnoho o myšlení a vnitřních pocitech Kateřiny Vítečkové.³¹

2.2.3 František Hodonský

Malíř a grafik František Hodonský se narodil 19. února 1945 v Moravském Písku. Po studiích na uherskohradištské střední uměleckoprůmyslové škole studoval v letech 1963 až 1969 v ateliéru krajinářské malby u prof. Františka Jiroudka na Akademii výtvarných umění v Praze. V období 1990 až 1997 byl profesorem na AVU v Praze a od roku 1998 je profesorem současné malby na Akademii umění v Bánské Bystrici na Slovensku.

Hodonský, který vstoupil do širšího povědomí kulturní veřejnosti na přelomu šedesátých a sedmdesátých let 20. století, se po dlouhá léta věnuje malbě. Svou pozici si v dějinách českého výtvarného umění získal svébytným zacházením s barvou, expresivitou malířského projevu i nevšední monumentalitou v zobrazování krajiny. Krajina – především lužní lesy v okolí Břeclavi, odkud pochází – poutá jeho pozornost vytrvale. V posledních letech ji zachycuje téměř bezvýhradně. Nejen ve svých rozměrných malbách, kde nejčastěji pracuje se smaragdovou zelení, která vyvolává vzpomínky na příšeří lužních lesů, odlesky vodní hladiny a probleskující světlo.

Souběžně s tvorbou malířskou rozvíjí také bohatou tvorbu grafickou. Začínal technikou linořezu, věnoval se ale také leptu, akvatintě a dlouhodobě litografii – technice propojující specifika malířského a kresebného projevu. Dřevořez si poprvé vyzkoušel na konci sedmdesátých let. Kontinuálně však začal touto technikou pracovat teprve po několikaleté odmlce a ve svém úsilí pokračuje dodnes. Dřevořez je jednou z nejstarších, ale také nejnáročnějších grafických technik.

František Hodonský se s ní dokázal během dvou uplynulých desetiletí zcela sžít, poznal její charakteristické rysy i specifika a dokázal je ve své tvorbě plně rozvinout.

Za inovativní přístup k této klasické grafické technice byl v roce 2010 odbornou porotou zvolen laureátem Ceny Vladimíra Boudníka. Do grafických listů Františka

---

³¹ K. Vítečková – Hotel Villa. Úvodní stránka – Hotel Villa [online]. Copyright © Hotel Villa [cit. 10.03.2019]. Dostupné z: <http://www.hotel-villa.cz/k.-viteckova/>

Hodonského proniká inspirace bujnou vegetací lužních lesů prostoupených živlem vody. Říční břehy a vodní toky zachycené za specifických atmosférických podmínek i v proměnách ročních a denních dob se autorovou invencí proměňují v dynamické abstrahované kompozice blízké expresivní malbě.

V devadesátých letech našel další možnosti výpovědi, a to prostřednictvím reliéfu, objektů a barevných dřevořezů. Citlivou výpověď nalzáme jak na tradičních otiscích, které vznikají v malých nákladech, tak na dřevěné matrice.³²

Hodonskému slouží jako matrice převážně dřevotřískové desky o rozměru 70 x 100 cm, výjimečně i velký formát 110 x 150 cm, ze kterých tiskne sám, pouze ručním tlakem kosticí nebo hladkým kamenem. Vícebarevné tisky v nákladech do deseti kusů vznikají soutiskem čtyř až šesti barev z jedné postupně odrývané desky. Nepoužívá speciální rydla, ale hrubá sochařská dláta, a při práci s dřevotřískou svou roli hrají i drobné nepřesnosti nebo náhoda. Výsledek tisku je svou strukturou blízký gestické malbě. Rukopis autora je nezaměnitelný a vyniká šťavnatou razancí převážně zelených, smaragdových a teplých zemitých tónů. Tématem dřevořezů jsou osobně prožité krajiny lužních lesů, podané jako ornamentálně působící grafické a barevné rytmy, záznamy podzimu a nočních zahrad, sluneční paprsky prodírající se korunami stromů, hra záblesků a stínů, odlesky světla na roztráštěné vodní hladině – struktury jedinečných, náhodně uspořádaných a nikdy neuchopitelných přírodních událostí (Lužní, 2001).

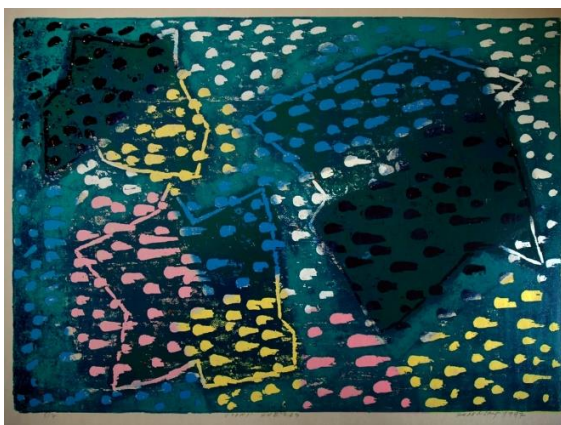
Po přelomu tisíciletí vytvořil touto technikou i několik portrétů (Autoportrét, 2002) a abstraktní kompozice inspirované hudbou (Antonín Dvořák: Symfonie č. 2 B dur, op. 4, 2004). Autorovy vícebarevné dřevořezy a stejně originální "matrice-sкульптуры" představují vrcholný výtvarný výkon nejen v kontextu jeho tvorby, ale i v rámci celého spektra současného umění.³³

---

³² František Hodonský | Umělec. Kabinet české grafiky | Fineart.cz [online]. Copyright © KABINET ČESKÉ GRAFIKY 1991 [cit. 13.02.2019]. Dostupné

z: http://www.fineart.cz/artist_page.aspx?langId=1&artist=17

³³ VANČA, Jaroslav. František Hodonský. Praha: Galerie Dolmen, 2010. ISBN 978-80-87303-12-2. S. 291.

Obrázek 16: František Hodonský, *Vodní hvězdy*, dřevorez, 1997

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Hodonsk%C3%BD#/media/File:01._Franti%C5%A1ek_Hodonsk%C3%BD,_Vodn%C3%AD_hv%C4%9Bzdy,_1997.jpg

2.2.4 Jan Holoubek

Jan Holoubek se narodil 11. února 1949 v Praze. Část dětství prožil ve vesnici Maštov nedaleko Doupovských vrchů. Když na dětství vzpomíná, nikdy nevynechá třídního učitele, který měl velikou knihovnu a půjčil mu monografii Picassových kreseb. Fascinovaly ho a začal sám kreslit, věnoval se i keramice a vyřezával dřevěné sošky. Od patnácti let maloval, to už bydlel natrvalo v Praze a pravidelně navštěvoval učitele Jaromíra Wiša. Sám Holoubek říká, že setkání s ním pro něho bylo zásadní. Nevystudoval totiž žádnou střední uměleckou školu, ale vyučil se uměleckým zámečníkem. Profesor Wišo ho připravil na zkoušky na Akademii, na kterou se dostal v roce 1970. Hned zpočátku se ho velmi oblíbil Ladislav Čepelák. Na škole pracoval v „čepelákovských“ hlubotiskových technikách, leptem provedl působivý cyklus *Stromů*, se kterým v roce 1976 absolvoval, zajímavé jsou i jeho suché jehly krajín. Po absolutoriu se věnuje téměř výhradně linorytu. Později se ale nespokojil s ustáleným způsobem rytí a postupem času se vypracoval ke zcela osobité formě. Holoubek pracuje s jasnou linkou a čistými plochami černé a bílé. Plně využije vlastností materiálu, který dovoluje téměř stejnou přesnost a jemnost jako dřevo, je však mnohem poddajnější, neklade takový odpor a neovlivňuje rytec léty a případnými nepravidelnostmi ve své struktuře. Již v linorytu pokračuje v sérii stromů-jejich černé siluety bez listů, s přesně vyrytou každou větvičkou, se odrážejí proti bílé obloze. Je přesný a citlivý pozorovatel, strom je však zároveň i dekorativní. Zajímá ho světlo. V jeho pracích hraje

důležitou roli a často je i jejich námětem. Snaží se vytvořit geometrickou konstrukci světla v prostoru.

Ke konci osmdesátých let přechází Jan Holoubek od linorytu k dřevořezům. Ty vycházejí z kresebných záznamů a zachovávají si jejich živost a uvolněnost. Holoubkův rukopis dobře souzní s dřevem, listům prospívají jejich větší rozměry. Grafiky jsou nyní mnohem měkčí, vytratil se pevný obrys a rovné linky.

Výtvarných děl vzniklo v posledních letech poskrovnu, Holoubek převážně pracoval jako výtvarník pro zahraniční filmové produkce. Jan Holoubek nikdy nebude mít nouzi o témata, jsou kolem něho. Je lhostejné, jestli je zachytí v oleji, kvaši, temperě, nebo se bude opět věnovat suché jehle, linorytu nebo dřevořezu. Zatím pro obživu maluje tisíce čtverečních metrů kulis. Jan Holoubek má velikou radost ze svého nového ateliéru na pražském Lehovci a tvrdí: Technika a formát nejsou rozhodující, důležitá je energie.³⁴

Obrázek 17: Jan Holoubek: Prostor. Dřevořez, 2010

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Holoubek#/media/File:Prostor,-41-x-55,-d%C5%99evo%C5%99ez,-2010.jpg

---

³⁴ HOLOUBEK, Jan. *Jan Holoubek*. Klatovy: Galerie Klatovy-Klenová, c2005. Grafika (Galerie Klatovy-Klenová). ISBN 80-85628-90-2.

Obrázek 18: Jan Holoubek: Událost. Dřevořez, 2010

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Holoubek#/media/File:Ud%C3%A1lost,-41-x-50,-d%C5%99evo%C5%99ez,-2010.jpg

2.3 Světoví autoři

Paul Gauguin, Edvard Munch, Käthe Kollwitzová, Felix Vallotton, Emil Nolde, to jsou jména tak velká, že je rozhodně nemůžu vynechat.

2.3.1 Paul Gauguin

Gauguin (1848-1903) je umělec složitého osudu, opustil dráhu úspěšného bankovního úředníka a věnoval se malbě a grafice.³⁵

Zařazuje se mezi čtyři malíře konce 19. století, kteří velice podstatně ovlivnili modernisty počátku 20. století (dalšími jsou Georges Seurat, Paul Cézanne a Vincent Van Gogh). Bývá rovnou nazýván zakladatelem moderního dřevořezu, který se svou primitivní prostotou stal důležitým výrazovým prostředkem expresionismu.³⁶

Paul Gauguin hledal na svých cestách do Tichomoří místa, kde civilizace nenarušila přirozenost vztahů člověka přírody. Nejčastěji používaným materiálem, do něhož

---

³⁵ HOURA, Miroslav. Jak se dívat na grafiku. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice všeobecného vzdělání. S. 187.

³⁶ RAMBOUSEK, Jan. Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 72.

umělec své dřevořezy ryl, byla prkénka z beden, v kterých se na ostrovy dováželo zboží z Evropy. Linie kresby nic nepředstírá, nechává uplatnit surovost materiálu.³⁷

Cyklus cílevědomě neumělých dřevořezů, jimiž Gauguin doprovodil svůj autobiografický román „Noa Noa“, líčící jeho zážitky na Tahiti v Tichomoří v letech 1891–1893, značí počátek evropského expresionistického dřevořezu. Ten pak ovlivnil celou ostatní světovou grafiku.³⁸

Obrázek 19: Paul Gauguin: Z „Le Sourire“, dřevořez, 1899-1901

Zdroj: Z knihy *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*, Jan Rambousek

2.3.2 Edvard Munch

Edvard Munch, Nor, narozený v roce 1863, byl jedním z největších tvůrců moderního dřevořezu. Svou grafickou činnost začal v Paříži prvními dřevořezy kolem roku 1895. Francouzský vývoj umění na něho měl zásadní vliv, zvláště po třiletém pobytu ve Francii, který mu udělením stipendia umožnil norský stát. Jeho práce, jak v malbě, tak i grafice vyvolávají v první době skandály. Vyčerpávající život, nejisté zdraví a nálady hloupého publika vedou u Muncha k předčasnému nervovému zhroucení. Jeho dílo končí prakticky již roku 1916. Žije sice až do roku 1944, tvoří ale jen výjimečně. Velká skupina jeho grafiky patří sociální grafice. Munch měl vždy soucit s trpícími,

³⁷ HOURA, Miroslav. Jak se dívat na grafiku. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice všeobecného vzdělání. S. 187.

³⁸ RAMBOUSEK, Jan. Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 72-73.

snad již proto, že jeho otec byl chudinským lékařem. Okruh jeho díla je omezen na tematiku lásky, nemoci, smrti a zoufalství. Munch je ostatně zase jednou přímo klasickým příkladem nepochopení sběratelů pro současné umění, protože za jeho života neměla jeho grafická práce valný obchodní úspěch. Proto se jeho listy dnes prakticky na světovém trhu nevyskytují a když, tak jen za závratné ceny.

Munch si mnoho neprodaných listů nechal pro sebe a spolu s celým ateliérem a uměleckou pozůstalostí vše odkázal roku 1940 norskému státu. Bylo to 1008 obrazů, 15391 grafických listů a 4443 kreseb. Dnes má Oslo skvělé Munchovo muzeum právě díky tomuto odkazu. V soukromých sbírkách je Munch vzácností.³⁹

Obrázek 20: Edvard Munch: Na břehu, dřevorez, 1898

Zdroj: Z knihy Jak se dívat na grafiku, Miroslav Houra

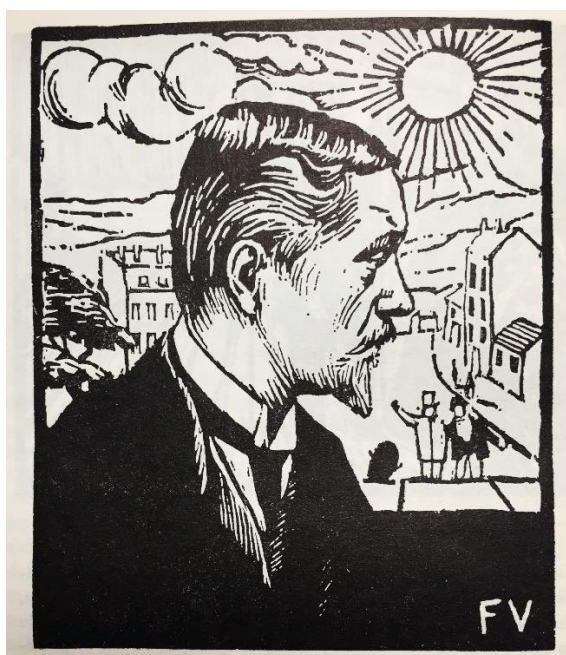
---

³⁹ MARCO, Jindřich. O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 235–236.

2.3.3 Félix Vallotton

Francouzsko-švýcarský malíř a grafik, žijící v Paříži, Félix Vallotton (1865-1925) čerpal zvláště osobitým způsobem z příkladu japonských barevných dřevořezů. Zasloužil se o uměleckou obrodu dřevorytu i dřevořezu svými originálními podobiznami a žánrovými scénami z pařížského pouličního života. Založil komposici i uměleckou působivost svých listů na soustředěném kontrastu ploch černých i bílých, s vynecháním jakýchkoliv polotónových přechodů, takže působí ve své krajní zjednodušenosti až plakátově frapantně.⁴⁰

Obrázek 21: Félix Vallotton: Vlastní podobizna, dřevořez z knihy vydané r. 1898

Zdroj: Z knihy *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*, Jan Rambousek

2.3.4 Käthe Kollwitzová

Käthe Kollwitzová se narodila v roce 1867 v pruském Královci (dnes Kaliningradu na území Ruska) a umělecké vzdělání absolvovala mezi lety 1885 a 1889 v Berlíně a v Mnichově. Po sňatku s lékařem Karlem Kollwitzem následovalo stěhování do berlínské chudinské čtvrti, kde byla konfrontována s krutými životními podmínkami nemajetných obyvatel města. Zvolila si jejich nuzný život za námět svého díla a zachytila utrpení nejnižších vrstev na expresivních, nesentimentálních kresbách,

⁴⁰ RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. *Umění lidu* (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 92.

leptech, dřevořezech a dřevorytech. Po roce 1910 začala také s tvorbou soch, jež opět zpracovávaly téma lidské důstojnosti tváří v tvář životním strastem. Její dílo vykazuje pacifistické tendence: ztráta syna v první světové válce a vnuka ve druhé do něj vnesla rovněž tematiku truchlení. Sociální citění a tíhnutí k levici přivedlo Kollwitzovou v roce 1927 rovněž k návštěvě SSSR.

Po nástupu nacistů k moci byla roku 1933 přinucena odejít z berlínské Akademie umění (v jejímž sboru byla první ženou).⁴¹

Dílo Käthe Kollwitzové, prodchnuté láskou k člověku-hlavně její dřevořezy z cyklu „Der Krieg“ (Válka) – také spolupomáhalo při obnově čínského dřevořezu, který se pak stal obávanou zbraní v revolučních zápasech čínského lidu. Čínský spisovatel a výtvarný teoretik Lu Hsün (1881-1936), který pochopil propagační možnosti dřevořezu, uspořádal roku 1927 soubornou výstavu díla Kollwitzové v Číně. A není náhodou, že se tento rok kryje s počátkem rozkvětu novodobého čínského dřevořezu, Vliv Kollwitzové je zřejmý nejenom ve volbě námětů, ale také v technickém zpracování.⁴²

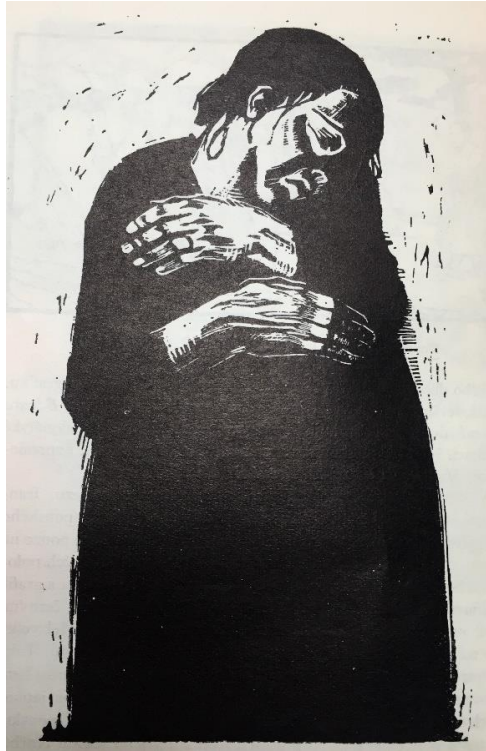
Hluboké sociální citění, hutný výraz a jistota techniky z ní udělaly jednu z největších umělkyň, které kdy žily.⁴³

---

⁴¹ BRAY, George, Caroline BUGLER, Nick HARRIS, Diana LOXLEY, Kirsty SEYMOUR-URE, Jude WELTON a Iain ZACZEK. *Velcí umělci: jejich život a dílo*. Přeložil Eva KRÍSTKOVÁ, přeložil Pavel BAKIČ. Praha: Knižní klub, 2018. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-6249-9. S. 310.

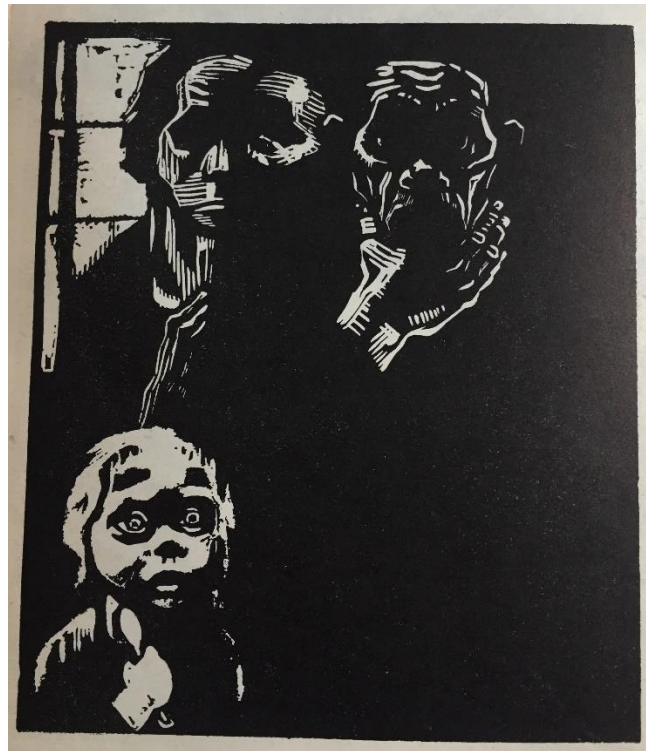
⁴² RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců). S. 76.

⁴³ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 228.

Obrázek 22: Käthe Kollwitzová: *Vdova*, dřevorez z cyklu „Der Krieg“, r. 1920-1924

Zdroj: Z knihy *Dřevorez, dřevoryt a příbuzné techniky*, Jan Rambousek

Obrázek 23: Käthe Kollwitzová: *Nezaměstnaný*, dřevoryt, 1925

Zdroj: Z knihy *Jak se dívat na grafiku*, Miroslav Houra

2.3.5 Emil Nolde

Emil Nolde (1867-1956) je jedním z prvních umělců expresionistického směru. Cyklus „Fantasie“ pochází již z roku 1904, poslední litografie vytvořil 1926, poslední lepty již 1922. Žil dlouho v Paříži a živil se i později prodejem kolorovaných pohlednic, které prováděl podle svých vlastních návrhů. Konečně mu jeho pohlednice nesly tolik, že se mohl vzdát místa učitele kreslení ve Švýcarsku. Jakýsi úspěch se dostavil až v jeho čtyřiceti letech.⁴⁴

Obrázek 24: Emil Nolde: Parník, dřevořez, 1905

Zdroj: Z knihy *Jak se dívat na grafiku*, Miroslav Houra

---

⁴⁴ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 236.

Obrázek 25: Emil Nolde: Mužská hlava s mladou ženou vlevo. Dřevořez, 1937

Zdroj: Z knihy *O grafice*, Jindřich Marco

2.3.6 Ernst Ludwig Kirchner

Hlavním mistrem expresionismu, který se ve svých počátcích stavěl především na grafice se sociálními náměty, na protestu a na dramatické situaci byl právě Ernst Ludwig Kirchner, rodilý Švýcar, narozen v roce 1880, později žijící v Německu.⁴⁵ 7. června 1905 založil v Drážďanech spolu s Bleylem a dvěma dalšími studenty architektury, Karlem Schmidtem-Rottluffem a Erichem Heckelem, uměleckou skupinu Die Brücke (Most).⁴⁶ Jednotícím prvkem této skupiny bylo odmítnutí tehdejšího teoretického akademismu a nalezení nového uměleckého vyjádření, které by vybudovalo most mezi minulostí a současností. Mezi znovuobjevené výtvarné prostředky patřila starší tiskařská technika dřevorytu. V roce 1906 byl vydán manifest skupiny, který z větší části vytvořil právě Kirchner.

Specifický umělecký styl, který tato skupina vytvořila, se dnes nazývá expresionismus. Kirchnerův ateliér v Berliner Strasse 60 se stal místem, kde neplatily společenské konvence, což zahrnovalo i volnou lásku a nuditu.⁴⁷

---

⁴⁵ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 236.

⁴⁶ WOLF, Norbert, *Ernst Ludwig Kirchner 1880–1938: On the Edge of the Abyss of Time*, Taschen, Köln 2003. ISBN 978-3-8228-2123-7. S. 21.

⁴⁷ Wayback Machine [online]. Copyright © [cit. 31.03.2019]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070926234509/http://static.royalacademy.org.uk/files/kirchner-student-guide-13.pdf>

První výstava skupiny proběhla v září 1906 v továrně na lampy K. M. Seiferta a tematicky byla zaměřena především na ženské akty. V roce 1911 odchází Kirchner do Berlína.

Poté se celá skupina přesunula do Berlína, kde Kirchner založil spolu s Maxem Pechsteinem soukromou školu MUIIM-Institut (Moderner Unterricht im Malen – Moderní metody v malování). Tento projekt se nesetkal s úspěchem a byl zrušen následujícího roku 1912, protože se přihlásili jen dva žáci.

Za války, aby se vyhnul osudu pěšáka na frontě, přihlásil se, podle svých slov jako nedobrovolný dobrovolník, ke službě řidiče u polních dělostřelců. Po dvou měsících základního výcviku v Halle se ale v září 1915 nervově zhroutil a byl z armády propuštěn.

Následně se dva roky léčil v sanatoriích v Königsteinu v Taunusu, Charlottenburgu a Davosu. V reakci na trauma války namaloval autoportrét, v kterém se stylizoval do role vojáka s amputovanou rukou. V roce 1918 se usadil v horské chatě "In den Lärchen" (V modřínkách) ve Frauenkirchu nad Davosem, zde maloval především horské motivy. Jeho věhlas vzrůstal s několika výstavami pořádanými v Německu a Švýcarsku v roce 1920.⁴⁸ V roce 1926 se Kirchner poprvé vrátil do Německa. Navštívil Frankfurt nad Mohanem, Chemnitz, Drážďany a Berlín. Cestu do vlasti si zopakoval ještě roku 1929.⁴⁹ Po zbytek desetiletí malířova sláva notně vzrůstala: vyšla o něm monografie, v roce 1926 byla vydána část jeho grafik, dostal zakázku na nástěnnou malbu pro Museum Folkwang v Essenu, která se ale nerealizovala. V roce 1928 vystavoval na benátském Biennale a v roce 1931 se stal členem Pruské akademie umění.⁵⁰

Jeho dílo obsahuje bezmála 2000 listů. Začátek jeho práce spadá do prvních let 20. století. Jeho síla byla v barevném dřevorytu a dřevořezu, někdy skutečné barevné grafice z několika desek, jindy své práce koloroval. Jeho dílo má rovněž množství litografií.⁵¹

---

⁴⁸ Ernst Ludwig Kirchner [online]. Brücke-Museum [cit. 2009-09-14]. Dostupné online: <https://www.bruecke-museum.de/en/programm/ausstellungen/26/ernst-ludwig-kirchner-the-swiss-years-masterpieces-from-the-collection-of-e-w-kornfeld>

⁴⁹ WALTHER, Ingo F. Umění 20. století. Praha: Taschen/Slovart, 2011. 840 s. ISBN 978-80-7391-572-8. S. 750.

⁵⁰ Ernst Ludwig Kirchner [online]. Brücke-Museum [cit. 2009-09-14]. Dostupné online: <https://www.bruecke-museum.de/en/programm/ausstellungen/26/ernst-ludwig-kirchner-the-swiss-years-masterpieces-from-the-collection-of-e-w-kornfeld>

⁵¹ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 236.

Obrázek 26: Ernst Ludwig Kirchner: Žena pojídající chléb. Dřevořez, 1916

Zdroj: Z knihy *O grafice*, Jindřich Marco

2.3.7 Erich Heckel

Erich Heckel (1883-1970) je dalším znamenitým umělcem techniky dřevořezu a členem Drážďanské umělecké skupiny Die Brücke.⁵²

Erich Heckel tíhl k sentimentalitě a melancholii nejvíce ze všech malířů skupiny. Přestěhování z Drážďan do varu velkoměstského Berlína roku 1911 muselo na malíře, v jehož díle dosud dominovaly náměty venkovské idyly a obrazy člověka, zapůsobit jako šok. A jakoby se chtěl zaštitit proti přívalu nových dojmů, lpěl i po tomto datu na výběru svých dosavadních motivů. Avšak nálada jeho obrazů a grafik (jeho dřevoryty patří k tomu nejlepšímu, co expresionismus vytvořil) se však změnila.⁵³

V jeho díle je jasný vliv Gauguinův a čítá téměř 1000 listů.⁵⁴

---

⁵² MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 239.

⁵³ WOLF, Norbert, GROSENICK, Uta, ed. *Expresionismus*. V Praze: Slovart, c2005. ISBN 80-7209-659-1. S. 44.

⁵⁴ MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981. S. 239.

2.3.8 Karl Schmidt-Rottluff

Karl Schmidt (1884-1976) od roku 1905 přidával ke svému jménu název své rodné obce Rottluff. Nebyl jen nejmladší z malířů skupiny Die Brücke, ale byl to zároveň také umělec, který krácel samostatnou cestou i v době, kdy k tomuto sdružení umělců patřil. Dokonce i kolem roku 1910, kdy se malířství skupiny Die Brücke vyvinulo směrem k rozhodně kolektivnímu stylu, byly jeho práce nezaměnitelné.⁵⁵

Schmidt-Rottluff byl plodný umělec a jeho dílo čítá asi 300 dřevorytů, 105 litografií, 70 leptů a 78 komerčních tisků popsaných v katalogu Rosa Schapire's raisonné.⁵⁶

Obrázek 27: Karl Schmidt Rottluff: Vesnice. Dřevořez, 1909

Zdroj: Z knihy *Výtvarné umění: výkladový slovník*, Jan Baleka

2.3.9 Leonard Baskin

Posledním autorem, který byl pro mou práci velikou inspirací je Leonard Baskin (narozen 15. srpna 1922, v New Brunswick, New Jersey, USA), americký sochař a grafik známý především díky jeho impozantnímu zobrazení lidské figury.

⁵⁵ WOLF, Norbert, GROSENICK, Uta, ed. *Expresionismus*. V Praze: Slovart, c2005. ISBN 80-7209-659-1. S. 90.

⁵⁶ Karl Schmidt-Rottluff (Rottluff (Chemnitz) 1884 - Berlin 1976) - . Object moved [online]. Dostupné z: <http://www.ronnyvandevelde.com/Schmidt-Rottluff-Karl-DesktopDefault.aspx?tabid=45&tabindex=44&artistid=68810>

Baskin, který se ve věku čtrnácti let rozhodl stát se sochařem, studoval v New Yorku, kde se na univerzitě Yale, poprvé setkal s technikou dřevořezu. V roce 1942 založil firmu Gehenna Press, kde publikoval knihy s vlastními ilustracemi (např. básně od Teda Hughese nebo Anthonyho Hechta). Během druhé světové války sloužil Baskin u amerického námořnictva.

Později studoval také v Paříži a Florencii a v roce 1953 získal Guggenheimovo stipendium (za výjimečnou uměleckou kreativitu). V letech 1953-1974 vyučoval na Smith College v Northamptonu v Massachusetts a od roku 1984 do 1994 na Hampshire College v Amherstu.

Inspirován starověkým egyptským a řeckým uměním, Baskin navrhl monumentální figurativní sochy a reliéfy z bronzu, vápence a dřeva. Byl obzvláště známý pro jeho pomníky (Památník holocaustu v Ann Arbor, 1994).

Mezi jeho nejznámější dřevořezy patří Man of Peace (1952) a Everyman (1960).

Leonard Baskin dostal za svou práci čtná ocenění – mezi něž patří např. Zlatá medaile od American Academy of Arts and Letters, kterou získal v roce 1969 nebo vyznamenání od Americké národní akademie designu.⁵⁷

---

⁵⁷ Encyclopedia Britannica | Britannica.com [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Leonard-Baskin#ref1079836>

Obrázek 28: Leonard Baskin: Autoportrét. Dřevořez, 1952

Zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/9/9c/Leonard_Baskin%2C_Self-Portrait_as_a_Priest%2C_1952_%28cropped%29.jpg

2.3.10 Ramon Rodriques

Posledním a nejmladším autorem, kterého bych zde ráda zmínila je Ramon Rodriques, kterého již dlouhou dobu sleduji na instagramu a jeho dílo je jedním z důvodů, proč jsem se rozhodla svoji bakalářskou práci vytvořit právě v technice dřevořezu.

Grafik Ramon Rodriques se narodil v roce 1982 ve Florianópolis v Santa Catarina. Vystudoval nejprve průmyslový design a později získal magisterský titul v oboru design na UDESC - State University of Santa Catarina.

Paralelně s akademickým studiem studoval kresbu, ilustraci, anatomii a rytinu v Brazílii a Argentině. Několik let navštěvoval rytecké dílny Kulturní nadace Catarinense, v Centru kultury ve Florianópolis, kde studoval litografii a následně dřevořez pod vedením Mestre Bebetoho. V roce 2010 v Buenos Aires studoval kresbu, malbu a dřevořez u argentinského mistra Leonarda Gotleyba.⁵⁸

---

⁵⁸ Ramon Rodriques [online]. Dostupné z: <https://www.ramon-rodrigues.com/sobre-about>

Obrázek 29: Ramon Rodriques: *Bruxa vaso*, dřevorez, 2018

Zdroj: osobně zasláno autorem

Obrázek 30: Ramon Rodriques: *Os sete*, dřevorez, 2019

Zdroj: osobně zasláno autorem

3 VOLBA TÉMATU

Jelikož jsem vášnivá čtenářka a od mala mě bavilo tvořit ilustrace k příběhům, rozhodování, jaké téma bakalářské práce zvolit, pro mě nebylo nic složitého. Od začátku jsem měla jasno, a tak jediné co bylo nutné zvolit, byla kniha a technika.

Pro ilustrování právě knihy *Ďábel a slečna Chantal* jsem se rozhodla ihned potom, co jsem ji dočetla. Velmi mě totiž nadchnul příběh, který má neuvěřitelně hlubokou myšlenku. Kniha se zabývá otázkou dobra a zla v lidech a nutí člověka zamýšlet se sám nad sebou a nad světem, ve kterém žijeme.

Dílo Paula Coelho *Ďábel a slečna Chantal* dosud nebylo filmově zpracováno a neexistuje k němu ani rozsáhlejší ilustrační doprovod. Našla jsem pouze pár ilustrací na Pinterestu a to od autora Vladyslava Yerka, ilustrátora, pocházejícího z Kyjeva, kterého jsem do té doby neznala, a který mimo jiné ilustroval například knihu od Hanse Christiana Andersena, *Sněhová královna*.

To, že knížka *Ďábel a slečna Chantal* ještě nikdy nebyla vydána v ilustrované verzi se pro mě stalo výzvou. Mohla jsem zpracovat svoje představy, aniž bych byla ovlivněna ztvárněním příběhu někým jiným.

3.1 Paulo Coelho

Paulo Coelho se narodil 24. srpna 1947 v Rio de Janeiro, prošel během své cesty za svým snem mnohými zkouškami. Vychován v jezuitských školách, stal se rockovým textařem, prošel těžkou drogovou zkušeností, několikrát pobyl v psychiatrických léčebnách i v tvrdých vězeních brazilské vojenské diktatury, aby po více než třiceti letech došel svého snu – stát se spisovatelem.

Dříve než se začal věnovat literatuře, pracoval jako dramatik a ředitel divadla, novinář a textař. Od té doby prodal ve světě desítky miliónů svých knih v mnoha jazycích. Má statisíce obdivovatelů, ale i neméně odpůrců. Jedněmi je nazýván jako skutečný vypravěč lidského srdce, guru, či duchovní rádce, druhými jako pisálek a pornograf mystiky. Ale ať si o něm lidé myslí, co chtějí, nesmazatelně se zapsal do dějin literatury posledních let.

Věnuje se společenskému dění kolem i ve světě, a proto byl v roce 1996 jmenován poradcem programu UNESCO pro duchovní sblížení a dialog mezi kulturami.

Je nositelem francouzského řádu Čestné legie a rytířem Řádu za literaturu a umění a mnoha dalších ocenění.

V roce 2002 byl Paulo Coelho zvolen do Brazilské literární akademie. Paulo Coelho byl v roce 2007 organizací OSN poctěn prestižním titulem Posel míru. Od roku 2009 je také za svůj román Alchymista zapsán v Guinnessově knize rekordů jako autor nejpřekládanější knihy. Díla světoznámého brazilského spisovatele Paula Coelha byla už vydána ve 168 zemích a přeložena do 73 jazyků. K jeho největším úspěchům patří Alchymista, považovaný za nejprodávanější brazilskou knihu vůbec, a Mágův deník.⁵⁹

3.2 Stručný děj knihy

Děj nás zavede do malé vesničky Viscos. Vesnice má tři ulice, hospodu, kostel a hřbitov. V posledních letech se zde projevil odliv mladých lidí do větších měst za prací a obyvatelé ubývají a stárnou. Zbyla tu jen jedna dívka. Chantal.

Je krásná a muži jí nabíhají, ale ona až do teď čekala na toho pravého, který jí odvede z rodné vsinky do velkoměsta a změní jí život. Zatím si s ní přijíždějící turisté jen zašpásují a nenabízí více.

Jednoho dne do vesnice přichází cizinec. První ho zahlédne stará Berta a poznává že s ním přichází Ďábel. Cizinec se na procházce v lese seznámí s Chantal a nabídne jí zlatou cihlu za to, když ve vesnici poví, že jim cizinec dá deset zlatých cihel, když se někdo z vesnice dopustí vraždy. Chantal si je vědoma pokušení v podobě cihel a nejdříve se zdráhá vesnici tomuto pokušení vystavovat. Nakonec však podlehne a udělá oč jí cizinec prosil.

Vesničané se dohodnou koho obětují a dokonce se shodnou, jak to udělat. Všichni odnesou svoje zbraně do kostela a farář jim je nabije. Do poloviny pušek dá ostré náboje a do poloviny slepé. A až Bertu zastřelí, stejně je už stará a nemá zde nikoho, tak nebude jasné čí kulka to byla a všichni si mohou myslet že ta jejich to nebyla a že jsou nevinní.

Zdalo se že nikdo z vesnice nemá námitky. A tak večer uspali Bertu práškem na spaní a přivázali ji zády k sobě k obětnímu kamenu. Do očí se jí totiž dívat nechtěli.

---

⁵⁹ O autorovi | Paulo Coelho - Knihy. Paulo Coelho - Knihy [online]. Copyright © 2008 [cit. 03.04.2019]. Dostupné z: <http://www.coelho.cz/o-autorovi.html>

Na poslední chvíli přece jen v Chantal zvítězil anděl nad ďáblem a před střelbou promluvila a odradila všechny střelce od vraždy. Za tuto odvahu si cizincovi řekla o svou cihlu a ještě o těch dalších deset, které měly patřit vesnici. A odešla do města začít nový život.

Závěrečné vysvětlení: Proč chtěl cizinec, aby byla spáchána vražda?

Před dvěma lety měl prosperující firmu na výrobu zbraní, dvě dcery a manželku. Poté co mu ženu a dcery zavraždili teroristé jeho zbraněmi, chtěl se dozvědět, co udělal špatně a proč ho bůh trestá, nebo zdali to byl neodvratitelný osud, protože lidé jsou zlí a hamižní.

Román je závěrečným dílem trilogie nazvané "A dne sedmého...".

Všechny tři knihy nám ukazují, že veliké změny se dějí během krátké doby. Druhý díl trilogie se jmenuje Veronika se rozhodla zemřít a první díl U řeky Piedra jsem usedla a plakala.⁶⁰

---

⁶⁰ Ďábel a slečna Chantal – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8E%C3%A1bel_a_sle%C4%8Dna_Chantal

4 REALIZACE

Na začátku jsem se rozhodla udělat skici a návrhy, aniž bych věděla, v jaké technice budu ilustrace provádět. Dlouho jsem přemýšlela nad linorytem. Technika dřevořezu, jak jsem již psala v úvodu, se mi poté zdála nejvhodnější.

4.1 Pracovní postup

Nejdříve jsem pracovala na přípravných skicích s tuší, jejíž stopa nejlépe dokáže napodobit grafickou ilustraci vytvářenou technikou dřevořezu. Připravila jsem několik návrhů, které jsem chodila konzultovat k mému vedoucímu práce Mgr. Netušilovi a postupně jsem vytvářela další a další kresby. Společně jsme vybrali skici, které nám pro práci přišly nejvhodnější. Ty jsem později začala zrcadlově přenášet na dřevěné matrice, opět pomocí tuše. Když byla kresba na štočku hotová, nechala jsem ji zaschnout a poté jsem začala vyřezávat místa, která byla prázdná (ta bez stopy tuše). Sehnala jsem matrice z lipového dřeva a objednala rydla.

Práce se dřevem byla velmi zábavná a musím také poznamenat, že investice do rydel se mi opravdu vyplatila. Pracovalo se s nimi nadmíru dobře a stejně tak s matricemi, které byly dostatečně měkké pro rytí.

Na obrázku můžete vidět rydla. Rydlo s profilem ve tvaru U jsem používala nejčastěji. Bylo praktické jak na větší plochy, tak i na detaily. Ačkoliv rydlo s profilem ve tvaru V bylo, co se týče detailů nejpraktičtější, jelikož jeho stopa je užší. Na rytí větších ploch, pak nejlépe posloužilo rydlo ploché.

Obrázek 31: Rydla

Zdroj: vlastní fotografie

Poté, co jsem měla prvních několik štočků hotových, vzala jsem je opět na konzultaci, abych se ujistila, zdali postupuji správně. Vedoucí bakalářské práce mi při této příležitosti udělil několik rad, a já jsem pokračovala s dalším řezáním štočků.

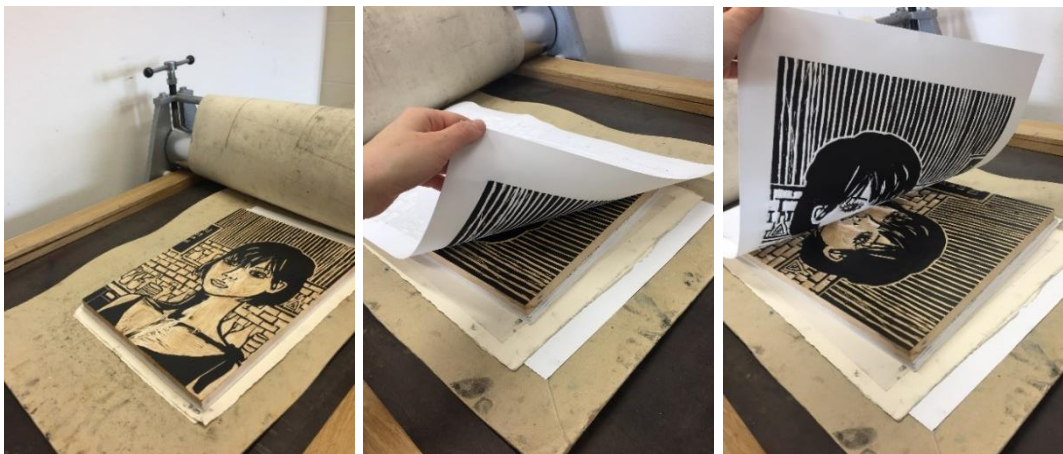
Obrázek 32: Matrice

Zdroj: vlastní fotografie

Když jsem dokončila rytí, naimpregnovala jsem desky šelakem rozpuštěným v lihu. Čekala mě již poslední část mého úkolu – tisk. Na ten se musel seřídít tiskařský lis, jelikož byl nastaven na linoryt a výška mých štočků byla 1,5 cm. Využila jsem dubových latí, které podložily válec lisu a umožnily správný tlak. Jemného doladění tlaku bylo dosaženo podložením kartony. Když byl lis seřízen, navlhčila jsem papíry tak, aby hezky nasákly barvu, kterou jsem mezitím namíchala, abych docílila její správné hustoty. Poté, jsem pomocí válečku rovnoměrně barvu nanasla na matrice, které jsem umísťovala do středu posuvného stolu (viz. Obrázek 33), položila jsem na ně papír, tak aby bylo vše správně vycentrované a tiskla.

Celý proces zachycuje video, které jsem ke své práci vytvořila.

Obrázek 33: Tisk

Zdroj: vlastní fotografie

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo vytvořit soubor grafických ilustrací ke knize *Ďábel a slečna Chantal*, kterou napsal Paulo Coelho. V teoretické části jsem se věnovala historickému přiblížení techniky dřevořezu a dřevorytu, popsala jsem klady a nezaměnitelný charakter prací, vytvořených těmito technikami.

Dřevořez má velmi zajímavou historii, která sahá až do starověku a je spjata s vývojem a rozvojem vzdělávání naší civilizace. Byl to právě knihtisk, vycházející z dřevořezu, vynalezený v polovině 15. století Johannesem Gutenbergem, díky jemuž se dostalo patřičnému vzdělání i nižším společenským vrstvám a urychlil se tak celý vývoj vědy, který následně zlepšil životní úroveň.

Jedná se tedy o velmi zajímavé a rozsáhlé téma, přestože se v současné době tato technika spíše vytrácí.

Praktická část práce pro mě znamenala využití nabytých zkušeností ze studia a jsem pevně přesvědčená, že v budoucnu na tyto techniky navážu.

Pro lepší orientaci v mých ilustracích jsem zařadila stručný děj knihy, ze kterého jsem při své realizaci vycházela. Vysvětlila jsem důvody volby svého tématu a techniky a také uvedla umělce, kteří mi byli inspiračními zdroji.

Výsledné ilustrace můžete nalézt v přílohách, které zahrnují také CD, které je vlastně takovou příručkou, jak dřevořez tvořit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

- [1] BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.
- [2] BRAY, George, Caroline BUGLER, Nick HARRIS, Diana LOXLEY, Kirsty SEYMOUR-URE, Jude WELTON a Iain ZACZEK. *Velcí umělci: jejich život a dílo*. Přeložil Eva KRÍSTKOVÁ, přeložil Pavel BAKIČ. Praha: Knižní klub, 2018. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-6249-9.
- [3] EHLOVÁ, Marta. *Můj přítel Karel Svoboda*. Praha: Lika klub, 2002. ISBN 80-86069-20-6.
- [4] EMLER, František. *Jak dělat linoryt, dřevořez, dřevoryt*. Ilustroval Emil KOTRBA. Praha: Mladá fronta, 1958. Jak (Mladá fronta).
- [5] HOLOUBEK, Jan. *Jan Holoubek*. Klatovy: Galerie Klatovy-Klenová, c2005. Grafika (Galerie Klatovy-Klenová). ISBN 80-85628-90-2.
- [6] HORSKÝ, Jakub. *No I, P=F/S: tisk z výšky, knihtisk, letterpress ve 21. století*. Hradec Králové: Upupæpop, 2016. ISBN 978-80-906653-0-9.
- [7] HOURA, Miroslav. *Jak se dívat na grafiku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. Knižnice všeobecného vzdělání.
- [8] KOVACEVICOVÁ, Soňa. *Knižný drevorez v ľudovej tradícii*. Bratislava: Tatran, 1974.
- [9] KREJČA, Aleš. *Grafika*. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 978-80-7442-003-0.
- [10] MALÝ, Zbyšek a Alena MALÁ, ed. *Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950-2010*. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2010. Prameny a dokumenty (Výtvarné centrum Chagall). ISBN 80-86171-24-8.
- [11] MARCO, Jindřich. *O grafice: kniha pro sběratele a milovníky umění*. Praha: Mladá fronta, 1981.

- [12] RAMBOUSEK, Jan. *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957. Umění lidu (Nakladatelství československých výtvarných umělců).
- [13] ŘEZÁČ, Jan. *Písmo jako symbol a objekt v tvorbě Jaroslava Švába*. Praha: Nakl. čs. výtvarných umělců, 1967.
- [14] TOMEŠ, Josef a Alena LÉBLOVÁ. *Československý biografický slovník*. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0443-2.
- [15] VANČA, Jaroslav. *František Hodonský*. Praha: Galerie Dolmen, 2010. ISBN 978-80-87303-12-2.
- [16] WOLF, Norbert, *Ernst Ludwig Kirchner 1880–1938: On the Edge of the Abyss of Time*, Taschen, Köln 2003, s. 21, ISBN 978-3-8228-2123-7
- [17] WOLF, Norbert, GROSENICK, Uta, ed. *Expresionismus*. V Praze: Slovart, c2005. ISBN isbn80-7209-659-1.
- [18] RUHRBERG, Karl, WALTHER, Ingo F., ed. *Umění 20. století: [malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie]*. V Praze: Slovart, 2011. ISBN 978-80-7391-572-8.

Elektronické zdroje

- [19] Autor. Jiří Altmann [online]. Dostupné z: <http://altmannjiri.cz/autor.html>
- [20] Bílek František (František Bílek): Muzea a galerie na Vysočině on-line. Muzea a galerie na Vysočině on-line: Titulní stránka [online]. Copyright © Muzea a galerie na Vysočině on [cit. 21.03.2019]. Dostupné z: https://www.mgvysociny.cz/vismo/rejstrik.asp?id_org=450032&rh=1202
- [21] Ďábel a slečna Chantal – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8E%C3%A1bel_a_sle%C4%8Dna_Chantal
- [22] Encyclopedia Britannica | Britannica.com [online]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Leonard-Baskin#ref1079836>
- [23] Ernst Ludwig Kirchner [online]. Brücke-Museum [cit. 2009-09-14]. Dostupné online: <https://www.bruecke-museum.de/en/programm/ausstellungen/26/ernst-ludwig-kirchner-the-swiss-years-masterpieces-from-the-collection-of-e-w-kornfeld>

- [24] František Hodonský | Umělec. Kabinet české grafiky | Fineart.cz [online]. Copyright © KABINET ČESKÉ GRAFIKY 1991 [cit. 13.02.2019]. Dostupné z: http://www.fineart.cz/artist_page.aspx?langId=1&artist=17
- [25] Gehenna Press. 301 Moved Permanently [online]. Dostupné z: <http://www.bodley.ox.ac.uk/dept/scwmss/wmss/online/modern/gehenna-press/gehenna-press.html#gehenna.C.19>
- [26] Josef Váchal – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_V%C3%A1chal#cite_ref-4
- [27] K. Vítečková – Hotel Villa. Úvodní stránka – Hotel Villa [online]. Copyright © Hotel Villa [cit. 10.03.2019]. Dostupné z: <http://www.hotel-villa.cz/k.-viteckova/>
- [28] Karl Schmidt-Rottluff (Rottluff (Chemnitz) 1884 - Berlin 1976) - . Object moved [online]. Dostupné z: <http://www.ronnyvandelde.com/Schmidt-Rottluff-Karl-DesktopDefault.aspx?tabid=45&tabindex=44&artistid=68810>
- [29] MIALI, Nina. Kirchner: Expressionism and the city [online]. Royal Academy, 2003 [cit. 2009-09-14]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20070926234509/http://static.royalacademy.org.uk/files/kirchner-student-guide-13.pdf>
- [30] Paulo Coelho - Knihy. Paulo Coelho - Knihy [online]. Copyright © 2008 [cit. 03.04.2019]. Dostupné z: <http://www.coelho.cz/o-autorovi.html>
- [31] Ramon Rodrigues [online]. Dostupné z: <https://www.ramon-rodrigues.com/sobre-about>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Kacuška Hokusai: Velká vlna u pobřeží Kanagawy. Dřevořez	17
Obrázek 2: José Guadalupe Posada: Záhrobní taneček. Dřevoryt.....	19
Obrázek 3: José Guadalupe Posada: Kostlivec Dona Quijota. Dřevoryt, otisk na šedomodřém papíře	19
Obrázek 4: Josef Váchal: Ostrov blaženců. Barevný dřevořez, 208 x 208	22
Obrázek 5: Jan Rambousek, ilustrace, Balada zimní, dřevoryt. Jan Neruda, Ballady a romance, 1925	23
Obrázek 6: Jan Rambousek, frontispis, dřevoryt. Miguel de Unamuno, Tragický pocit života v lidech a v národech, 1927	23
Obrázek 7: Karel Svoboda: Venkovská dívka, dřevořez, 1959	25
Obrázek 8: Hermína Melicharová: Bez názvu.....	26
Obrázek 9: Hermína Melicharová: Bez názvu.....	27
Obrázek 10: Vladimír Tesař: Odboj. Dřevořez, 1960	28
Obrázek 11: Vladimír Tesař: Don Quijote. Dřevořez, 1967.....	29
Obrázek 12: Karel Hruška: Ze shakespearovského cyklu. Barevný dřevořez, 1973– 1974.....	30
Obrázek 13: Karel Hruška: Ze shakespearovského cyklu. Barevný dřevořez, 1973– 1974.....	31
Obrázek 14: Jiří Altmann, Lodě I. Suchý dok, 1978	32
Obrázek 15: Jiří Altmann, Kaštan, 2009.....	33
Obrázek 16: František Hodonský, Vodní hvězdy, dřevořez, 1997	36
Obrázek 17: Jan Holoubek: Prostor. Dřevořez, 2010	37
Obrázek 18: Jan Holoubek: Událost. Dřevořez, 2010	38
Obrázek 19: Paul Gauguin: Z „Le Sourire“, dřevořez, 1899-1901	39
Obrázek 20: Edvard Munch: Na břehu, dřevořez, 1898	40
Obrázek 21: Félix Vallotton: Vlastní podobizna, dřevořez z knihy vydané r. 1898	41
Obrázek 22: Käthe Kollwitzová: Vdova, dřevořez z cyklu „Der Krieg“, r. 1920-1924.	43
Obrázek 23: Käthe Kollwitzová: Nezaměstnaný, dřevoryt, 1925	43
Obrázek 24: Emil Nolde: Parník, dřevořez, 1905.....	44
Obrázek 25: Emil Nolde: Mužská hlava s mladou ženou vlevo. Dřevořez, 1937	45
Obrázek 26: Ernst Ludwig Kirchner: Žena pojídající chléb. Dřevořez, 1916.....	47
Obrázek 27: Karl Schmidt Rottluff: Vesnice. Dřevořez, 1909.....	48

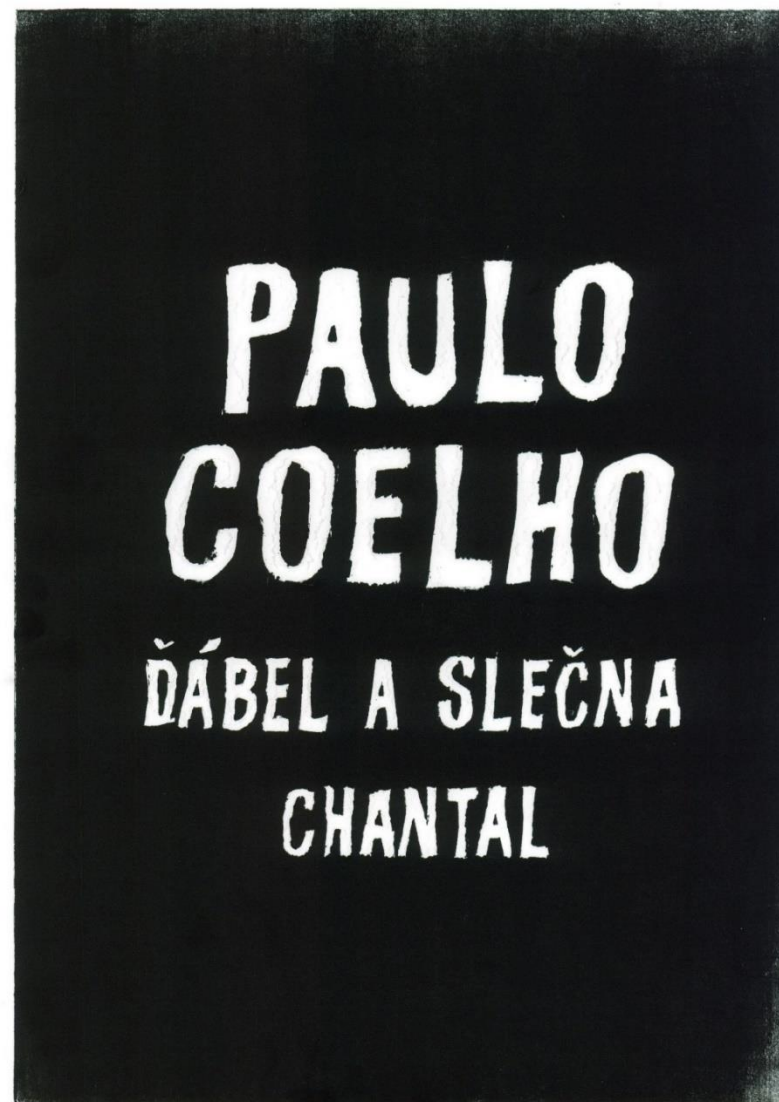
Obrázek 28: Leonard Baskin: Autoportrét. Dřevořez, 1952.....	50
Obrázek 29: Ramon Rodriques: Bruxa vaso, dřevořez, 2018.....	51
Obrázek 30: Ramon Rodriques: Os sete, dřevořez, 2019	51
Obrázek 31: Rydla	55
Obrázek 32: Matrice	56
Obrázek 33: Tisk.....	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A „Titulní strana“ 420 x 297 mm.....	I
Příloha B „Viscos“ 420 x 297 mm.....	II
Příloha C „Stará Berta“ 420 x 297 mm.....	III
Příloha D „Cizinec“ 420 x 297 mm.....	IV
Příloha E „Les“ 420 x 297 mm.....	V
Příloha F „Slečna Chantal v lese“ 420 x 297 mm.....	VI
Příloha G „Ďábel a slečna Chantal“ 420 x 297 mm.....	VII
Příloha H „Slečna Chantal“ 420 x 297 mm.....	VIII
Příloha I „Dobro a zlo“ 420 x 297 mm.....	IX

Součástí příloh je CD s videem, které zachycuje celý postup práce.

Zdroj: vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování

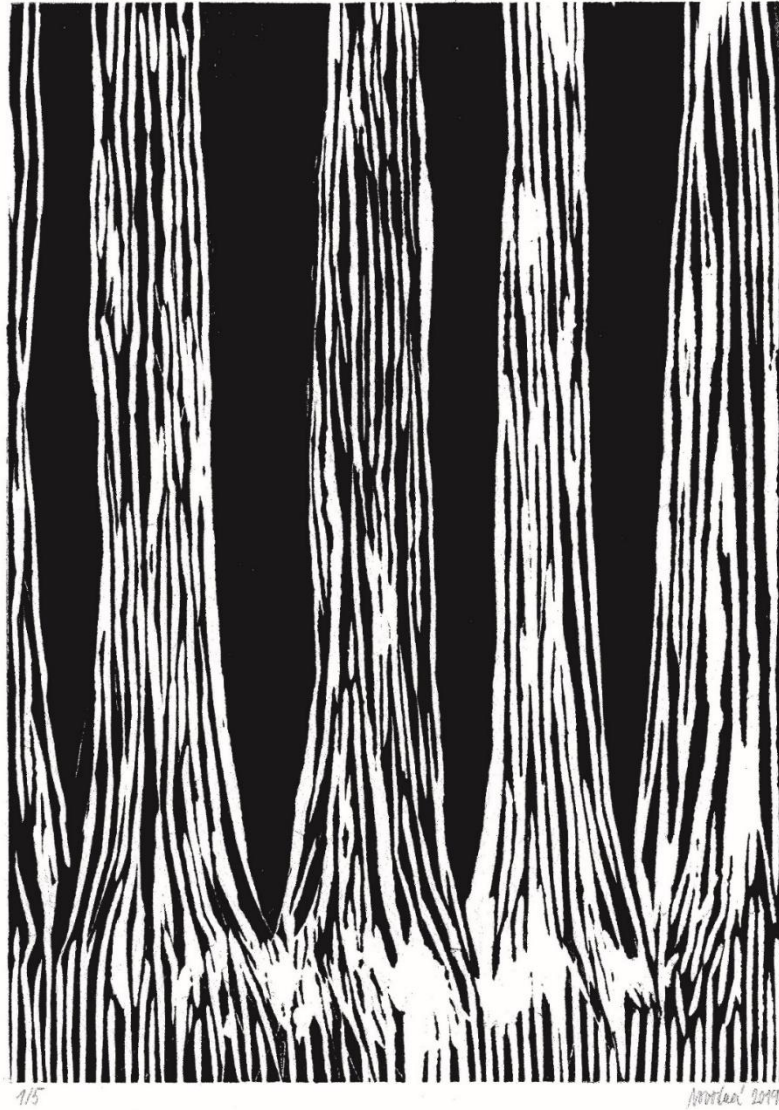
Zdroj: vlastní zpracování

3/15

11/11/2019

Zdroj: vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha F „Slečna Chantal v lese“ 420 x 297 mm

Zdroj: vlastní zpracování

115

Novlon 2019

Zdroj: vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování

Zdroj: vlastní zpracování